

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos

ETLA

VUOSIKERTOMUS 2008

Sisältö

- 3 Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos vuonna 2008**
- 4 Ennustetoimi**
- 8 Julkisen talouden ja talouspolitiikan tutkimusohjelma**
- 10 Työmarkkinoiden ja osaamisen tutkimusohjelma**
- 13 Yritystalouden tutkimusohjelma**
- 15 Hallinto ja talous**

Liitteet

- 16 1 Kannatusyhdistyksen valtuuskunta ja hallitus sekä tutkimusneuvosto**
- 17 2 Henkilökunta**
- 18 3 ETLAn sarjoissa ilmestyneet julkaisut**
- 21 4 Artikkelit ja julkaisut muissa kuin ETLAn sarjoissa**
- 23 5 Seminaareja ETLAssa**
- 24 6 Esitelmiä ja alustuksia**
- 28 7 Asiantuntijatehtävät**
- 30 8 Tuloslaskelma ja tase**

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos vuonna 2008

Taloudellista kehitystä koskevan tiedon tarve oli erityisesti loppuvuodesta 2008 poikkeuksellisen suuri, mutta kehityksen ennustaminen oli samanaikaisesti poikkeuksellisen haastavaa. Lehman Brothers -investointipankin kaatumisesta alkanut rahoitusmarkkinoiden kriisi välittyi varsin voimakkaana myös reaali talouteen, ja alkusyksyllä julkaistuja ennusteita jouduttiin useaankin otteeseen korjaamaan alaspäin sitä mukaan, kuin uusia tietoja taloudellisen tilanteen kehityksestä tuli julkisuuteen.

ETLassa koottiin lokakuussa laitoksen voimavarat selvittämään finanssikriisin vaikutuksia maailmantalouteen ja Suomeen. Päävastuun hankkeesta kantoivat Ennustetoimi ja Yritystalouden tutkimusohjelma, mutta myös muiden tutkimusohjelmien asiantuntemusta hyödynnettiin laajasti kriisin vaikutuksien kartoittamisessa.

Kun ”kovaa” tietoa talouden kehityksestä oli niukasti tarjolla, Yritystalouden tutkimusohjelma toteutti yrityksille ja kuluttajille suunnatun kyselyn siitä, miten nämä arvioivat kriisin vaikuttavan toimintaansa ja käyttäytymiseensä. Kyselyn mukaan rahoitusmarkkinakriisi näkyi Suomen taloudessa etenkin kysynnän hiipumisena – yli puolella yrityksistä myynti tai tilaukset olivat vähentyneet. Erityisesti vientiyriytysten tuotteiden kysyntä oli heikentynyt ja tilauksia oli peruutettu. Lyhytaikaisen rahoituksen tilanne oli kiristynyt viidesosalla yrityksistä, sen saatavuus tosin vain 6 prosentilla yrityksistä. Noin 40 prosenttia kuluttajista oli vähentänyt kulutustaan ja lähes viidennes työssäkäyvistä koki työttömyysriskinsä nousseen.

Ennustetoimi laski olemassa olleen tiedon perusteella kaksi kehitysskenaariota, joista molemmat osoittautuivat jälkikäteen vuoden 2009 osalta optimistisiksi. Vielä lokakuussa kuluvalle vuodelle ennakoitiin nollakasvua, kun maaliskuussa 2009 julkistettu todennäköisimpänä pidetty vaihtoehto ennakoi kokonaistuotannon supistuvan kuluvana vuonna 6.5 prosenttia.

ETLAN selvitys finanssikriisin taustasta ja sen vaikutuksesta taloudelliseen kehitykseen maailmalla ja Suomessa julkistettiin 29. lokakuuta. Lyhyt

varoitusaika huomioon ottaen tilaisuus osoittautui epävarmassa tilanteessa poikkeuksellisen kiinnostavaksi, kun yleisö täytti tilaisuutta varten varatun runsaalle 100 hengelle mitoitettun salin ääriään myöten. Tilaisuutta varten tuotettu aineisto, katsaus *Finanssikriisi – miten maailma on muuttunut?* sekä yritys- ja kuluttajakyselyn tulokset julkaistiin myös internetissä.

JULKAISUTOIMINTA VILKASTA

ETLAN omissa ja ulkopuolisissa julkaisusarjoissa sekä koti- ja ulkomaisissa aikakauskirjoissa ja muissa julkaisuissa ilmestyi myös vuonna 2008 lukuisia tutkimuslaitoksen tutkijoiden kirjoittamia kirjoja, raportteja ja artikkeleita. Ennustetoimen julkaisu-toimintaa sekä tutkimusohjelmien tutkimushankkeisiin liittyvää julkaisu-toimintaa selostetaan niiden toiminnasta kertovissa jaksoissa jäljempänä.

Erillisenä hankkeena ryhdyttiin vuonna 2008 Sitran ja Teknologiateollisuus ry:n toimeksiannosta tuottamaan kirjaa kone- ja metallituoteteollisuuden alihankkijoiden kasvu- ja kansainvälistymisnäköymistä. Kirjaa varten haastateltiin useiden kotimaisten pää- ja alihankkijayritysten sekä kahden ulkomaisen yrityksen johtoa. Kirja (Hernesniemi, Hannu – Nikinmaa, Timo (toim.): *Koneteollisuuden menestys tarttuu verkostoihin*) julkaistiin keväällä 2009 Sitran julkaisusarjassa.

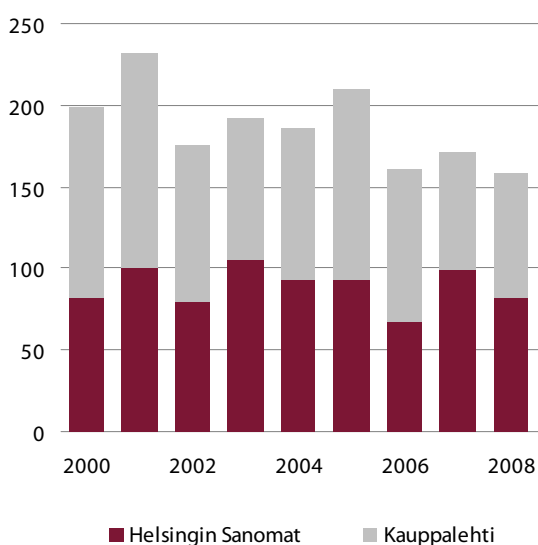
ETLA USEIN JULKISUUDESSA

Finanssikriisin kärjistyminen tuotti loppuvuonna runsaasti haastattelu- ja kommenttipyyntöjä sekä esiintymisiä radiossa ja televisiossa. Vuosi ei silti näy ”osumien” piikkinä Helsingin Sanomien ja Kauppalehden sivuilla. ETLA esiintyi kuitenkin edelleen julkisuudessa selvästi useammin kuin muut taloudelliset tutkimuslaitokset. Vuoden 2008 aikana ETLA esiintyi julkisuudessa varovaisesti arvioiden vähintään joka viides päivä.

Haku Helsingin Sanomien arkistosta tutkimuslaitoksen nimellä antaa vuonna 2008 tulokseksi 82 osumaa ja haku Kauppalehden arkistosta 76

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos vuonna 2008

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOKSEN JULKISUUS VUOSINA 1999–2008

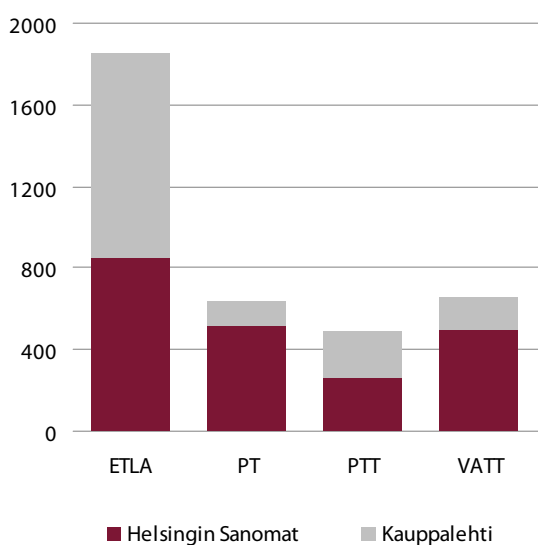
osumaa. Suomen taloudellisista tutkimuslaitoksista ETLA on arkisto-osumilla mitattuna esiintynyt vuosina 1999–2008 selvästi eniten julkisuudessa. Haku tutkimuslaitoksen nimellä Helsingin Sanomien ja Kauppalehden arkistoista antaa ETLALLE osumia yhteensä 1 865.

TUNNUSTUKSIA ETLAAN

Tasavallan Presidentti myönsi ETLAn toimitusjohtajalle, valtiotieteen tohtori Sixten Korkmanille professorin arvonimen 12.6.2008. ETLAn pitkäaikaiselle tutkimusjohtajalle, valtiotieteen tohtori Kari Alholle Tasavallan Presidentti myönsi Suomen Valkoisen Ruusun I luokan ritarimerkin itsenäisyyspäivänä 6.12.2008.

Terveystaloustieteen Seura ry antoi ETLAn tutkijalle Edvard Johanssonille tunnustuspalkinnon Health Economics -lehdessä julkaistusta kirjoituksesta *The association of alcohol dependency with employment probability: Evidence from the population survey 'Health 2000 in Finland'* (Health Economics, 2007, 16, 739-754). Hän kirjoitti artikkelin yhdessä Hannu Alhon, Urpo Kiiskisen ja Kari Poikolaisen kanssa.

TUTKIMUSLAITOSTEN KUMULATIIVINEN JULKISUUS VUOSINA 1999–2008

UUSIA TOHTOREITA

Vuoden aikana kaksi ETLAn tutkijaa väitteli kauppätieteen tohtoriksi. Tutkimuspäällikkö Jyrki Ali-Yrjön väitöskirja *Essays on the Impacts of Technology Development and R&D Subsidies* tarkastettiin Helsingin kauppakorkeakoulussa 25.4.2008. Tutkija Sami Naporin väitöskirja *Essays on the Gender Wage Gap in Finland* tarkastettiin Helsingin kauppakorkeakoulussa 2.6.2008.

Ennustetoimi

Ennustetoimi tuotti vuoden 2008 aikana kaksi suhdanne-ennustetta, jotka julkaistiin kaksiosaisessa *Suhdanne*-vuosikirjassa, kevään ennuste maaliskuussa ja syksyn ennuste syyskuussa. Suhdannevuosikirjaan liittyvä, niin ikään kahdesti vuodessa ilmestyvä toimialakatsaus julkaistiin verkkojulkaisuna internetissä.

Ennusteen julkistamisen yhteydessä järjestettiin edellisvuosien tapaan yhdessä Taloustieto Oy:n kanssa maksullinen lounasseminaari sekä keväällä että syksyllä. Molempiin osallistui runsaat 60 osanottajaa. Suhdanne-ennusteen esittely ja talouspolitiikkaa käsitelleen alustuksen lisäksi seminaarin ohjelmassa oli paneelikeskustelu ajankohtaisesta aiheesta.

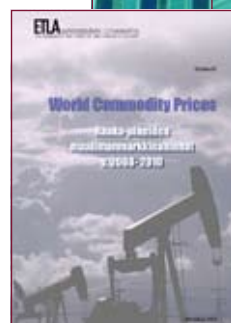
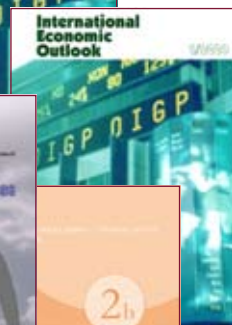
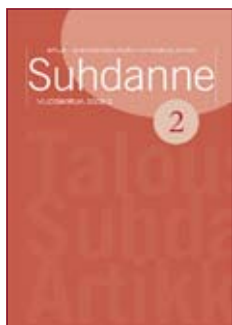
Kevään seminaarissa 26. maaliskuuta toimitusjohtaja Timo U. Korhonen, sijoitusjohtaja Risto Murto, pääekonomisti Leena Mörttinen ja pankinjohtaja Sinikka Salo keskustelivat teemasta ”*Tarttuuko Amerikan tauti – mihin Suomen talous ja asuntomarkkinat ovat menossa?*”. Paneelin puheenjohtajana toimi kolumnisti Johannes Koroma. Syksyn seminaarissa 24. syyskuuta pohdittiin ”*Mihin menet Suomi – tilanteessa, jossa rakennemuutos kiihtyy, väestö ikääntyy ja työvoimaa on liikaa ja liian vähän?*”. Paneelikeskusteluun osallistuivat toimitusjohtaja Eero Kotkasaari, johtaja Lauri Lyly, johtaja Risto E.J. Penttilä ja professori Matti Pohjola. Paneelin puheenjohtajana toimi johtaja Arto Ojala.

Näiden kahden lounasseminaarin lisäksi Taloustieto Oy ja ETLA järjestivät 2. lokakuuta Raaka-ainesseminaarin, jossa toimitusjohtaja Sixten Korkman loi aluksi katsauksen talouden kansainvälisiin näkymiin. Seminaarissa käsiteltiin *teknologiateollisuuden* (pääekonomisti Jukka Palokangas) ja *väri- ja metallimarkkinoiden suhdannenäkymiä* (johtaja Lars-Göran Björkqvist) sekä *ruostumattoman teräk-*

sen hintakehitystä (toimitusjohtaja Juhani Linna) ja *teräsmarkkinoiden näkymiä* (Senior Vice President Kari Lehtinen).

Suhdannevuosikirjan lisäksi Ennustetoimi julkaisee useita muita ennustejulkaisuja. Suhdannevuosikirjaa täydentävä *Suhdannenäkymät*-verkkojulkaisu ilmestyi 12 kertaa. Siinä tulkitaan kuukausittain tärkeimpien talouslukujen kehitystä sekä ennakoidaan talouden lähikuukausien kehityssuuntaa. *Kansainväliset suhdanteet* -aikakauskirja ilmestyi kahdesti, samoin Euroopan suhdannelaitosten liiton AIECEn raaka-aineryhmän tekemä raaka-aineiden hintakatsaus *World Commodity Prices*, jota ETLA välittää tilaajille. AIECEn raaka-aineryhmän puheenjohtajana toimii ETLAn tutkija Paavo Suni.

Kulutusmarkkinat-raportti ja *Toimialojen kannattavuus* -raportti ilmenivät niin ikään kaksi kertaa vuonna 2008. Kulutusraportti seuraa kotitalouksien tuloja ja tulonkäyttöä. Siinä julkaistaan ennusteet yksityisten kulutusmenojen jakautumisesta 49 hyödykeryhmään. Kannattavuusraportissa seurataan ja ennustetaan keskeisten toimialojen kannattavuuden kehitystä kansantalouden tilinpidon käsitteillä mitattuna. Vuonna 2008 tuotettiin myös kerran vuodessa ilmestyvä *Teollisuuden kustannuskilpailukyky* -raportti, joka seuraa ja ennakoii Suomen teollisuuden kustannuskilpailuky-

vyn kehitystä tärkeimpiin kilpailijamaihin nähden. Kaikki kolme raporttia ilmestyvät verkkojulkaisuihin ETLAn internetsivuilla.

Kahdesti ilmestyi raportti *EU:n ilmastopolitiikan talousvaikutukset vuoteen 2012*. Siinä ennakoidaan Suomen ja EU-alueen kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä sekä EU:n ilmastopolitiikan vaikutuksia Suomen ja EU-alueen kokonaistaloudelliseen kehitykseen vuoden 2008 alussa alkaneen päästökauppaperiodin aikana.

Euroopan johtavien tutkimuslaitosten yhteistyöorganisaatio EUROFRAME jatkoi euroalueen suhdannenäkymiä kartoittavan raportin julkaisemista vuonna 2008, mutta se ilmestyi vain kerran. Vuosina 2005–2007 arvio euroalueen talouspolitiikasta ja ennuste euroalueen talouden kehityksestä julkaistiin Euroopan komission toimeksiannosta kahdesti vuodessa. Ennustetoimi osallistui aiempien vuosien tapaan myös syksyn 2008 raportin laatimiseen.

EUROFRAME-ryhmä laatii kuukausittain Financial Times Deutschlandia varten katsauksen, jossa ennakoidaan euroalueen bkt:n kehitystä tuoreimmasta virallisesta tilastoluvusta kaksi vuosineljänestä eteenpäin. Ennuste perustuu Euro Growth-indikaattoriin, jota ranskalainen Observatoire Francais des Conjonctures Economiques (OFCE) laskee yhteistyössä ryhmän muiden jäsenten kanssa. Ennustetoimi osallistui vuonna 2008 vuorollaan kuukausikatsausten laatimiseen kuten edellisinäkin vuosina.

Paitsi että Ennustetoimi tekee säännöllisesti taloudellista kehitystä koskevia ennusteita, se toteuttaa erillisiä tutkimushankkeita. Vuonna 2008 selvitettiin Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) Säätiön rahoittamassa hankkeessa EU:n ilmastopolitiikan taloudellisia vaikutuksia Suomessa ja muualla EU-alueella. Hankkeen tuloksia seloste-

taan tutkimusjohtaja Olavi Rantalan kirjoittamassa julkaisussa *Ilmastopolitiikan talousvaikutusten ennakointi* (Keskusteluaiheita nro 1169). Hankkeen keskeinen tulos on, että kylmästä ilmastosta johtuvan energiatarpeen, talouden vientivaltaisuuden ja teollisuuden energiaintensiivisyyden takia Suomi maksaa päästökauppajärjestelmällä toteutettavasta ilmastopolitiikasta tuotanto- ja työllisyysmenetyksinä kovempaa hintaa kuin EU-maat keskimäärin.

Kansaneläkelaitoksen rahoituksella toteutettiin hanke, jossa kehitettiin alueellista hintamallia sosiaalivakuutusmaksujen hyvinvointivaikutusten arviointiin. Olavi Rantalan kirjoittamassa loppuraportissa *Sosiaalietuuksien rahoituksen alueelliset kuluttajahintavaikutukset* (Keskusteluaiheita nro 1125) todetaan muun muassa, että julkisen talouden kannalta neutraali elintarvikkeiden arvonlisäverotuksen keventäminen ja samanaikainen työnantajamaksujen korotus alentaa kuluttajahintoja eniten Pohjois-Suomessa ja vähiten Etelä-Suomessa.

Valtioneuvoston kanslian rahoittamassa hankkeessa tutkija Paavo Suni vertasi Kiinan ja Viron tehdasteollisuuden kustannuskilpailukykyä Suomen, Saksan ja Yhdysvaltojen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukykyyn. Hankkeen loppuraportti Suni, Paavo – Ahvenainen, Harri: *Cost competitiveness of Chinese manufacturing industries from the Finnish perspective* (Prime Minister's Office Reports 3/2008) julkaistiin Talousneuvoston julkaisusarjassa.

Kemianteollisuus ry:n, Metsäteollisuus ry:n ja Teknologiateollisuus ry:n rahoittamissa jatkohankkeissa verrattiin kustannuskilpailukykyä näillä tehdasteollisuuden toimialoilla. Hankkeet toteutettiin yhdessä kiinalaisen People's Universityn tutkijoiden kanssa. Hankkeiden tuloksena julkaistiin kolme raporttia: Li, Enjing – Suni, Paavo – Zhao, Yanyun: *Cost competitiveness of Chinese and Finnish chemical industries* (Keskusteluaiheita nro 1171), Li, Enjing – Suni, Paavo – Zhao, Yanyun: *Cost competitiveness of Chinese and Finnish fabricated metal industries* (Keskusteluaiheita nro 1172) ja Ahveni-

Ennustetoimi

nen, Harri – Suni, Paavo – Zhao, Yanyun – Wu, Yilin: *Cost competitiveness of Chinese and Finnish paper and paper product manufacturing* (Keskusteluaiheita nro 1173).

Vertailujen mukaan Kiinan työkustannukset ovat pysyneet hyvin edullisina, koska työn tuottavuuden ripeä kasvu on kompensoinut työvoimakustannusten nopean nousun ja renminbin vahvistumisen vaikutuksen. Kiinan yksikkötyökustannukset ovat kemikaalien ja kemiantuotteiden tuotannossa noin 6 prosenttia, kumi- ja muovituotteiden tuotannossa 2 prosenttia, metallituotteiden tuotannossa vajaat 2 prosenttia sekä paperi- ja selluteollisuudessa noin 9 prosenttia Saksan yksikkötyökustannuksista, kun yksikkötyökustannukset tehdään vertailukelpoiseksi yksikköarvosuhteita hyväksi käyttäen.

Vuonna 2008 käynnistynyt Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) Säätiön rahoittama hanke *Kilpailukyvyn mittaamisen ongelmat ja mahdollisuudet* jatkuu vuonna 2009.

Vuonna 2009 jatkuu myös vuonna 2008 käynnistynyt sosiaali- ja terveysministeriön, maa- ja

metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön rahoittama hanke Nokian vesionnettomuuden talousvaikutusten selvittämiseksi.

Ennustetoimi tuotti vuoden aikana myös raportteja Euroopan komission rahoittamalle European Employment Observatorylle, jonka verkosto kerää tietoa, tekee vertailevaa tutkimusta ja arvioi työllisyyspolitiikkaa ja työmarkkinoiden kehityssuuntia 27 EU:n jäsenmaassa sekä Norjassa, Islannissa, Kroatiaassa ja Turkissa. Toiminnallaan EEO tukee eurooppalaisen työllisyysstrategian kehittämistä. Eurooppalaisen työllisyysstrategian tarkoituksena on kannustaa EU:n jäsenvaltioita löytämään tietojen ja ideoiden vaihdon kautta ratkaisuja ja käytäntöjä, joiden avulla kaikkiin jäsenvaltioihin saataisiin lisää ja parempia työpaikkoja. Ennustetoimi on toiminut EEO:n verkoston jäsenenä vuodesta 2006.

Ennustetoimi toimi vuoden 2008 aikana myös ETLA-yhteisön sisäisenä alihankkijana osallistuen Kotkan-Haminan seudun kehittämissyhtiön Cursor Oy:n Etlatieto Oy:ltä tilaaman *Ruotsinpyhtäältä rajalle – elinvoimaa ja kilpailukykyä* -hankkeen toteutukseen.

Julkisen talouden ja talouspolitiikan tutkimusohjelma

Julkisen talouden ja talouspolitiikan tutkimusohjelmassa jatkui laaja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) Säätiön rahoittama tutkimushanke *Julkisen talouden kestävyys ja verotuksen kustannukset*. Hankkeen toinen tutkimusraportti, Korkman, Sixten – Lassila, Jukka – Määttänen, Niku – Valkonen, Tarmo: *Kohti parempaa verotusta – eväitä verokeskusteluun* julkaistiin keväällä 2009. Kirjan keskeisen teesin mukaan verotuksen painopistettä tulisi siirtää yhtiö- ja ansiotuloveroista kulutus- ja kiinteistöverojen suuntaan. Työtulojen verotuksen kevennys voidaan rahoittaa sekä arvonalisverokantaa nostamalla että luopumalla pääosin alennetuista verokannoista. Vuokra-asumisen verotusta tulisi keventää suhteessa omistusasumisen verotukseen. Se kävisi yksinkertaisimmin vapauttamalla vuokratulot pääomatuloverosta.

Väestöriskien ja rahastojen tuottoriskien vaikutuksia Suomen yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän kestävyteen simuloitiin sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa tutkimuksessa Lassila, Jukka – Valkonen, Tarmo: *Suomen työeläkejärjestelmän stokastinen kestävyysanalyysi* (Keskusteluaiheita nro 1137). Tutkimuksen mukaan työeläkejärjestelmän osakesijoitusten kasvattaminen nostaa rahastojen odotettua tuottoa, mutta lisää tuottojen vuotuista vaihtelua. Tuottovaihtelut vaikuttavat aiempaa voimakkaammin maksujen suuruuteen, koska tuottojen purkamista eläkkeiden maksuun on nopeutettu. Pitkään jatkuneet hyvät tai huonot tuotot ja niistä aiheutuvat mittavat muutokset rahastojen koossa aiheuttavat paineita nostaa tai leikata eläkkeitä. Asiasta etukäteen käyty keskustelu vähentäisi hätiköityjen johtopäätösten riskiä. Sijoitusuudistuksen jälkeenkään nykyiset työeläkemaksut eivät todennäköisesti riitä tulevien eläkkeiden rahoittamiseen. Jos TyEL-maksu nostettaisiin heti odotusarvoisesti kestäväälle tasolle, tarvittava korotus olisi noin viisi prosenttiyksikköä.

Suomen Pankin rahoittamassa hankkeessa *Julkisen talouden kestävyuden riskiarviointi* tutkittiin, miten demografisten epävarmuustekijöiden (syntyvyys, kuolleisuus ja maahanmuutto eri

ikäryhmissä), taloudellisten epävarmuustekijöiden (esim. sijoitustuottojen ja lainakorkojen kehitys) ja poliittisten epävarmuustekijöiden (sosiaaliturva- ja verojärjestelmän muutokset) huomioon ottaminen vaikuttaa julkisen talouden kestävyyslaskelmien tuloksiin ja tulkintaan. Hankkeen tutkimusraportissa Lassila, Jukka – Valkonen, Tarmo: *Population ageing and fiscal sustainability in Finland: a stochastic analysis* (Bank of Finland Research Discussion Papers 28/2008) analysoidaan Suomen julkisen talouden kestävyttä käyttäen stokastisia arvioita kuvaamaan tulevaisuuden väestöriskejä sekä varallisuuteen ja velkoihin liittyviä tuottoriskejä. Tutkimuksessa tarkastellaan kolmea rahoituksellista kestävyttä parantavaa toimenpidettä. Eläkkeiden elinaikakerroin, joka tulee lähivuosina voimaan, parantaa kestävyystilannetta ja vähentää siihen liittyvää epävarmuutta. Samoin tekisi siirtyminen ruotsalaistyyppiseen maksuperusteiseen mutta ei täysin rahastoituu eläkejärjestelmään. Poliitiikka, jossa eläkerahastot sijoittavat enemmän osakkeisiin, parantaa odotettua rahoitustilannetta, koska sijoitusten odotettu tuotto kasvaa. Tämä edellyttää, että rahastojen koon suurempi vaihtelu ei johda eläkesääntöjen muuttamiseen. Kestävyysarvioihin liittyvä epävarmuus kasvaa suuremman riskinoton myötä.

Finanssialan Keskusliiton rahoittamassa hankkeessa *Ikääntyneiden varallisuus ja sen purkaminen* tutkittiin, missä määrin eläkkeellä olevat kotitaloudet voisivat täydentää lakisääteistä eläketurvaansa muuntamalla osan varallisuudestaan tulovirraksi. Hankkeen tutkimusraportissa Määttänen, Niku – Valkonen, Tarmo: *Ikääntyneiden varallisuus ja sen muuntaminen kulutukseksi* (Keskusteluaiheita nro 1141) todetaan, että monet nykyisistä eläkeläisistä pystyisivät varallisuuttaan purkamalla kasvattamaan eläkeajan tulojaan lakisääteisiin eläkkeisiin verrattuna merkittävä määrällä. Useimpien kotitalouksien varallisuus on lähes kokonaan kiinni omassa asunnossa, joten tarvitaan rahoitustuotteita, jotka helpottavat asuntovarallisuuden purkamista. Lisäksi tarvitaan vakuutustuotteita, jotka tarjoavat

Julkisen talouden ja talouspolitiikan tutkimusohjelma

odotettua pidemmälle eliniälle toimeentuloturvaa samalla tavalla kuin lakisääteisetkin eläkkeet. Myös verotusta on muutettava, jotta näiden tuotteiden markkinat voivat kehittyä.

Samaan aihepiiriin liittyy vuonna 2008 käynnistynyt Eläketurvakeskuksen (ETK) rahoittama tutkimushanke *Varallisuus ja eläkkeelle jäänti*, jonka tavoitteena on tarkastella varallisuuden ja eläkepäästösten yhteyttä Suomessa. Kotitalouksien varallisuus on kasvanut nopeasti suhteessa ansiotasoon, finanssivarallisuuden osuus kotitalouksien kokonaisvarallisuudesta on noussut ja markkinoille on tullut rahoitustuotteita, joilla voidaan muuttaa asuntovarallisuutta vuosittaiseksi tuloksi. Siksi osalla kotitalouksista on aiempaa paremmat mahdollisuudet rahoittaa eläkeajan kulutuksensa osaksi itse, ja yksityisen varallisuuden vaikutuksen eläkkeelle siirtymistä koskeviin päätöksiin voidaan olettaa kasvavan.

Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistelleen SATA-komitean toimeksiannosta selvitettiin vuoden 2008 aikana sosiaaliturvaan liittyviä moraalikato-ongelmia ja keinoja niiden lieventämiseksi. Työn tuloksista laadittu raportti, Lassila, Jukka – Valkonen, Tarmo, *Sosiaalitulit ja moraalikato* (Keskusteluaiheita nro 1181), julkistettiin keväällä 2009. Raportin mukaan moraalikato-ongelmaa pyritään yleensä lieventämään omavastuilla, jotka voidaan tuoda sosiaaliturvaan esimerkiksi järjestämällä sen rahoitus henkilökohtaisten sosiaalitulien avulla. Raportissa tarkastellaan kansainvälisten kokemusten ja tutkimusten pohjalta sosiaalitulien soveltuvuutta erityisesti työttömyysturvaan sekä terveydenhoitoon ja hoivaan.

Tutkimusohjelman edustajat osallistuivat vuonna 2008 myös Valtioneuvoston kanslian alkuvuonna 2009 julkaiseman ikääntymisraportin (*Ikääntymisraportti: Kokonaisarvio ikääntymisen vaikutuksista ja varautumisen riittävydestä*, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2009). Ikääntymisraportissa tarkastellaan väestön ikääntymiskehitystä, ikääntymisen vaikutuksia ja ikääntymispolitiikkaa Suomessa sekä arvioidaan tämän pohjalta ikään-

tymiseen varautumisen riittävyttä ja uusien politiikkatoimien tarvetta. Arvioinnin näkökulmana on jo vakiintuneen julkisen talouden kestävyuden ohella sosiaalinen ja poliittinen kestävyys. Ikääntymisanalyysin yhtenä osana oli tutkimusraportti *Pension system, unemployment insurance and employment at older ages in Finland* (Tuulia Hakola ja Niku Määttänen, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2/2009), joka julkaistiin tammikuussa 2009. Tutkimuksessa simuloitiin työttömyysputken ja osa-aikaeläkkeen poistamisen sekä eläkeiän noston ja ikääntyneiden työntekijöiden työn verotuksen keventämisen työllisyysvaikutuksia.

Vuonna 2008 jatkui myös Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke *Eläkejärjestelmä ja valta*. Poikkitieteelliseen hankkeeseen osallistuu tutkijoita ETLAn lisäksi myös Helsingin ja Joensuun yliopistosta sekä Kelasta. Hankkeen tavoitteena on tutkia vallankäyttöä eläkejärjestelmässä analysoiden toteutuneita ja potentiaalisia tilanteita, joissa juridiset, yhteiskunnalliset, poliittiset ja taloudelliset näkökohdat ovat ristiriidassa keskenään. Sellaiset tilanteet tuovat esiin olennaisia piirteitä vallankäytöstä ja paljastavat myös, missä määrin eläkejärjestelmän ensisijainen tarkoitus jää muiden näkökohtien varjoon. Hanke jatkuu vuoteen 2010.

Vuonna 2007 päättyneen, Euroopan komission rahoittaman *Demographic uncertainty and the sustainability of social welfare systems (DEMWEL)* -hankkeen loppuraportti (Alho, Juha M. – Hougaard Jensen, Svend E. – Lassila, Jukka: *Uncertain Demographics and Fiscal Sustainability*) ilmestyi alkuvuodesta 2008 Cambridge University Pressin kustantamana. Kyseessä oli kansainvälinen yhteishanke, johon osallistui ETLA mukaan lukien edustajia yhdeksästä eurooppalaisesta tutkimuslaitoksesta ja yliopistosta. ETLA vastasi tutkimushankkeen tieteellisestä koordinoinnista.

Työmarkkinoiden ja osaamisen tutkimusohjelma

Vuoden 2008 alussa saatiin päätökseen Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama hanke *Perhe ja ura tasa-arvosuunnittelun haasteena*. Työmarkkinoiden ja osaamisen tutkimusohjelma toteutti sen yhdessä Palkansaajien tutkimuslaitoksen (PT) ja Työterveyslaitoksen (TTL) kanssa. Hanke oli käynnistetty vuonna 2005. Sen tavoitteena oli arvioida perhevapaisiin liittyviä kustannuksia ja niiden merkitystä naisten palkka- ja urakehitykselle sekä työssä menestymiselle ja hyvinvoinnille.

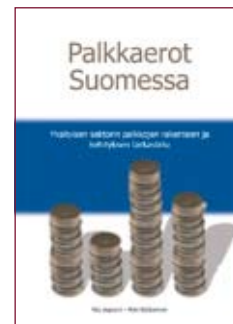
Hankkeen loppuraportti on Reija Liljan, Rita Asplundin ja Kaisa Kauppisen toimittama julkaisu *Perhevapaavalinnat ja perhevapaiden kustannukset sukupuolten välisen tasa-arvon jarruina työelämässä?* (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:69). Sen mukaan perhevapaiden suorat kustannukset eivät ole työnantajalle merkittäviä, koska työntekijöiden palkallisten perhevapaapäivien lukumäärä on keskimäärin pieni ja ne korvataan suurelta osin yrityksille. Sitä vastoin perhevapaiden käytöstä aiheutuvat epäsuorat kustannukset alentavat yritysten kannattavuutta erityisesti naisvaltaisilla aloilla.

Tekesin rahoittamassa Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen ja ETLAn yhteishankkeessa *Aineeton pääoma ja talouskasvu* mitattiin aineettoman pääoman muodostumista yrityssectorilla ja sen vaikutusta talouskasvuun ja työn tuottavuuteen Suomessa. Lisäksi selvitettiin, miten aineettomien investointien mukaan ottaminen vaikuttaa Suomen investointiasteeseen.

ETLan osiossa keskityttiin arvioimaan aineettoman pääoman määrää ja rakennetta erilaisissa yrityksissä ja tutkittiin sitä, mikä on aineettoman pääoman ja erityisesti työpaikkakoulutuksen yhteys yritysten tuottavuuteen. Hankkeen loppuraportin (Janne Huovari (toim.): *Aineeton pääoma ja talouskasvu*, Tekesin katsaus 230/2008) mukaan aineettoman pääoman huomioon ottaminen muuttaa merkittävästi kuvaa talouskasvun lähteistä. Pääoman vaikutus talous- ja tuottavuuskasvuun on ollut selvästi suurempi kuin aiemmin on ajateltu.

Mekaanisesti arvioituna vuosien 2000–2005 työn tuottavuuden kasvusta lähes kolmannes voidaan laskea aineettoman pääoman ansioksi.

Työsuojelurahaston rahoittaman hankkeen *Suomalainen palkkarakenne analysoitavana* ensimmäinen vaihe saatiin valmiiksi maaliskuussa. Yhdessä PT:n kanssa toteutettavan tutkimushankkeen keskeisenä tavoitteena on paikata olemassa olevan tiedon puutteita ja tuottaa uutta tietoa yksityisen sektorin palkkarakenteen kehityspiirteistä hyödyntämällä Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) jäsenyritysten palkkatilastoja aikaisempaa systemaattisemmalla tavalla. Hankkeen toinen vaihe jatkui vuoden 2009 puolelle ja siinä syvennetään ensimmäisen vaiheen analyysia pureutumalla palkkarakenteen muutoksen taustoihin ja seurauksiin. Vuonna 2008 julkaistiin hankkeen ensimmäinen tutkimusraportti, Asplund, Rita – Böckerman, Petri, *Palkkaerot Suomessa – yksityisen sektorin palkkojen rakenteen ja kehityksen tarkastelu* (ETLA B 231).

ETLan yhdessä PT:n ja Tilastokeskuksen kanssa toteuttamassa *Segregatio ja sukupuolten väliset palkkaerot* -hankkeessa mitattiin ja arvioitiin sukupuolten sijoittumista ammatteihin ja muutoksia työmarkkinoiden segregoitumisessa sekä kehitettiin uusia tilastoindikaattoreita segregaatian seurantaan varten. Yhteishankkeen rahoittivat ESR ja sosiaali- ja terveysministeriö. Vuonna 2008 julkaistiin kaksi hankkeeseen liittyvää ETLAn tutkimusraporttia, Asplund, Rita, *Sukupuolten palkkaerot Suomessa – yksityisen sektorin miesten ja naisten palkkojen ja palkkaerojen tarkastelu*

Työmarkkinoiden ja osaamisen tutkimusohjelma

(ETLA B 233) ja Napari, Sami, *Sukupuolten ammatillinen segregatio Suomen yksityisellä sektorilla vuosina 1995–2004* (Keskusteluaiheita nro 1120).

Hankkeen loppuraportin julkaisi sosiaali- ja terveysministeriö (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:26). Loppuraportin mukaan suomalaiset työmarkkinat ovat jyrkästi jakautuneet miesten töihin ja naisten töihin. Jako on lieventynyt hieman vuodesta 1995 vuoteen 2004, mutta havaittavissa ei ole sellaista kehitystä, joka tasoittaisi sitä automaattisesti vanhempien ikäluokkien eläkkeelle jäämisen jälkeen. Jako naisten töihin ja miesten töihin selittää julkisella sektorilla 40–50 prosenttia ja yksityisellä sektorilla vajaat 30 prosenttia sukupuolten välisestä kokonaispalkkaerosta. Merkittävä osa sukupuolten keskipalkkojen erosta näyttää johtuvan siitä, että naiset sijoittuvat pienipalkkaisiin ammatteihin useammin kuin miehet.

Vuoden aikana toteutettiin kaksikin työpaikkojen syntymisen ja häviämisen (työpaikkavirtojen) ja työntekijöiden rekrytoinnin ja työsuhteiden päättymisen (työntekijävirtojen) välisiä yhteyksiä kartoittavaa tutkimushanketta. Valtioneuvoston kanslian rahoittamassa tutkimuksessa päivitettiin laskelmat Suomen yrityssektorin työpaikka- ja työntekijävirroista aineistolla, joka ulottuu vuoteen 2005. Julkisuudessa esillä olleiden joukkokirtisanomisten perusteella on arveltu, että viime vuosina työpaikkojen tuhoutuminen olisi ollut Suomessa laajaa erityisesti globalisaation vuoksi. Saatujen tulosten valossa työmarkkinoihin liittyvät rakennemuutospaineet eivät näytä dramaattisesti lisääntyneen 10 viime vuoden aikana. Pekka Ilmakunnaksen ja Mika Malirannan kirjoittamassa raportissa *Työpaikka- ja työntekijävirrat yrityssektorilla vuosina 1991–2005* (Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 2/2008) todetaan, että työpaikkojen ja työntekijöiden vaihtuvuus on ollut viime vuosina Suomen työmarkkinoilla yllättävän tasaista.

Työsuojelurahaston rahoittamassa hankkeessa *Ovatko Suomen työolot kiihtyneiden työpaikka- ja työntekijävirtojen ristipaineessa?* pyrittiin selvittämään, onko työpaikka- ja työntekijävirtojen kehitys

johtanut työolojen heikkenemiseen Suomessa, kuten viime vuosina on usein väitetty. Hankkeen loppuraportissa Ilmakunnas, Pekka – Johansson, Edvard – Maliranta, Mika, *Työolot ja tuottavuus – työpaikkavirtojen nosteessa vai puristuksessa?* (Keskusteluaiheita nro 1134) todetaan, etteivät laskelmat työpaikka- ja työntekijävirroista viittaa siihen, että Suomen yrityssektorin mikrodynamiikka olisi kiihtynyt ja alkanut tuhota työoloja.

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) Säätiön rahoittamassa tutkimushankkeessa selvitettiin työvoimapulan eri tekijöitä ja analysoitiin keinoja sen helpottamiseksi. Edvard Johanssonin kirjoittamassa tutkimusraportissa *Does Finland suffer from brain drain?* (Keskusteluaiheita nro 1153) todetaan muun muassa, että Suomi kärsii jossakin määrin aivovuodosta. Suomesta muuttaa ulkomaille enemmän korkeasti koulutettuja suomalaisia kuin heitä muuttaa ulkomailta takaisin, joten Suomen ulkopuolella asuvien korkeasti koulutettujen suomalaisten lukumäärä kasvaa koko ajan.

Keskuskauppakamarin toimeksiannosta tutkittiin, millaisilla mittareilla yliopistojen toimintaa voidaan mitata ja millaisiin tuloksiin yliopistojen vertailu elinkeinoelämän näkökulmasta eri tapauksissa johtaa. Tulokset on julkaistu Keskuskauppakamarin julkaisussa *Yliopistovertailu – Yritysnäkökulma*.

Kilpailuviraston rahoittamassa hankkeessa haletettiin yritysten kannattavuuden lähteitä osakomponentteihin ja tulkittiin komponenttien suuruuden, kehityksen sekä toimiala- ja aluekohtaisten erojen perusteella kilpailun kehitystä ja tilaa eri toimialoilla ja alueilla. Hankkeen loppuraportissa *Kilpailun kehitys ja kannattavuuden mikrodynamiikka Suomen yrityssektorilla* (Keskusteluaiheita nro 1150) Mika Maliranta toteaa, että yritysten välinen kilpailu kiristyi 1990-luvun jälkipuoliskolla, tosin lähinnä vain Etelä-Suomessa. Erityisesti kilpailu kiristyi Etelä-Suomen teollisuusaloilla, mutta myös palvelualoilla.

Vuonna 2008 toteutettuun hankkeeseen *Työmarkkinoiden toiminnan ja toimivuuden yhteydet ja vaikutukset työllisyyteen ja työttömyyteen* liittyvä

Työmarkkinoiden ja osaamisen tutkimusohjelma

julkaisu ilmestyy vuonna 2009. Hanketta rahoitti työ- ja elinkeinoministeriö.

Useat vuonna 2008 alkaneet tai käynnissä olleet hankkeet jatkuvat vuonna 2009. Mika Maliranta osallistuu Suomen Akatemian rahoittamaan Helsingin kauppakorkeakoulun hankkeeseen *Kansainvälistymisen vaikutukset yrityksiin ja niiden henkilöstöön*. Hankkeessa tutkitaan yritysten kansainvälistymisprosessia, kansainvälistyneiden yritysten menestystä sekä kansainvälistymisen vaikutuksia työmarkkinoilla, muun muassa henkisen pääoman kehitystä ennen viennin aloittamista ja sen jälkeen tai ennen ulkomaiseen omistukseen siirtymistä ja sen jälkeen.

Vuonna 2009 jatkuu myös Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliiton (TT) Säätiön rahoittama tutkimus naisten urakehityksen taustalla vaikuttavista tekijöistä. Hankkeen tuloksista julkaistiin vuonna 2009 tutkimusraportti Kauhanen, Antti – Napari, Sami, *Työurat Suomessa – onko sukupuolella merkitystä?* (ETLA B 238). Raportin keskeisiä havaintoja on muun muassa se, että naiset aloittavat uransa vähemmän vaativista tehtävistä kuin miehet. Osan aloitustehtävien eroista selittää miesten ja naisten erilainen koulutus. Sukupuoleen perustuneet erot ovat kaventuneet selvästi viime vuosikymmeninä, mutta silti miehet ylenevät edelleen naisia useammin ja aloituspalkoissa on runsaan neljän prosentin selittymätön ero miesten hyväksi.

Tekesin rahoittamalla hankkeella *Tuottavuuskasvun mikrotason lähteet edelläkävijyyden aikana* pyritään laajentamaan ymmärtämystä mikrotason tuottavuuskasvun osatekijöistä ja dynamiikasta tilanteessa, jossa maa, kuten Suomi, on saavuttanut nopeasti kansainvälistä tuottavuuskärkeä ja siirtynyt monilla aloilla jo teknologisen edelläkävijyyden aikaan. Hankkeessa on muun muassa tarkoitus analysoida perusteellisesti palvelusektorin tuottavuuden kasvun kehitystä ja lähteitä sekä syventää nykyistä tuottavuusanalyysiä menemällä toimipaikkojen ja yritysten sisällä tapahtuvaan rakennemuutokseen ja tutkimalla, miten se kytkeytyy globalisaatioon ja toimintojen ulkoistamiseen.

Opetusministeriön rahoittamassa hankkeessa *Ammatillisen peruskoulutuksen tulosrahoitusmittariston kehittäminen* kehitetään tilastollisia malleja, joilla kyetään nykyistä paremmin tunnistamaan koulutuksen järjestäjien itsenäinen vaikutus opiskelijoiden sijoittumiseen opintojen jälkeen. Malleja rakennetaan yhteistyössä Tilastokeskuksen Tutkimuslaboratorion kanssa.

Euroopan komission 7. kehysohjelmasta rahoitetussa kansainvälisessä yhteishankkeessa *HEALTH at WORK – an inquiry into health and safety at work: a European Union perspective* kartoitetaan olemassa olevaa tietoa työterveyden taloudellisista vaikutuksista. Tarkoituksena on koota, järjestää, analysoida ja yhdistää informaatiota kansallisista hankkeista ja selvityksistä sekä tehdä suosituksia työterveyden ja -turvallisuuden parantamiseen tähtäävistä tutkimuksista ja politiikkatoimien kehittämistä ympäristössä, jossa väestö ikääntyy, naisten työhön osallistuminen kasvaa ja pieniä ja keskisuuria yrityksiä on aiempaa enemmän. Hankkeeseen osallistuu ETLA mukaan lukien edustajia 19 eurooppalaisesta yliopistosta tai tutkimuslaitoksesta. Hanke jatkuu vuoteen 2011.

Euroopan sosiaalirahasto rahoittaa hanketta *Samanpalkkaisuus, tasa-arvo ja uudet palkkausjärjestelmät (SATU)*, jonka keskeisenä tavoitteena on tuottaa tietoa uusien palkkausjärjestelmien käyttöönoton vaikutuksesta miesten ja naisten välisiin palkkaeroihin eri ura- ja elämänvaiheissa ja erilaisissa toimintaympäristöissä yksityisellä ja julkisella sektorilla. Saadun tiedon pohjalta pohditaan samapalkkaisuuden mahdollisuuksia ja esteitä. Hankkeeseen osallistuvat Palkansaajien tutkimuslaitos, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ja Tilastokeskus. Se jatkuu vuoteen 2010.

Myös Työmarkkinoiden ja osaamisen tutkimusohjelma osallistuu Etlatieto Oy:n hankkeen *Suomi globaalissa kilpailussa – Yritysten, toimialojen ja klustereiden tulevaisuus* toteuttamiseen.

Yritystalouden tutkimusohjelma

Merkittävimmät tutkimusohjelman toteuttamat hankkeet olivat vuonna 2008 Tekesin rahoittama *Alueellinen elinvoimaisuus ja kilpailukyky* sekä ulkoministeriön rahoittama *Yhdysvaltojen merkitys Suomen kansantaloudelle*. Kummankin hankkeen loppuraportin julkaiseminen siirtyi vuoden 2009 puolelle. Molemmat julkaisut, Markku Kotilaisen toimittama *Alueellinen elinvoimaisuus ja kilpailuedut* (Tekesin katsaus 243/2009) ja Markku Kotilaisen, Ville Kaitilan, Nuutti Nikulan, ja Paavo Sunin kirjoittama *Suomen ja Yhdysvaltojen väliset taloussuhteet* (ETLA B 239) ilmestyvät maaliskuussa 2009.

Edellisessä tutkimushankkeessa tunnistettiin viisi kasvumaakuntaa: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Itä-Uusimaa. Vuonna 2005 niiden osuus koko maan väestöstä oli 52 prosenttia ja kokonaistuotannosta 61 prosenttia. Erityisen voimakasta on ollut Uudenmaan, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan kasvu. Näille alueille on tunnusomaista erikoistuminen sähkötekniseen teollisuuteen. Suhteellisesti suurimmat taantumat ovat puolestaan Kainuu, Lappi, Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Pohjois-Savo. Myös innovaatio-toiminta on tutkimustulosten mukaan keskittynyt voimakkaasti kasvaville alueille. Niillä tuotantorakenne on nykyaikaisin ja painottunut aloille, joilla tuottavuus kasvaa nopeasti. Innovaatioinfrastruktuuri on kehittyneintä yliopistopaikkakunnilla ja erityisesti siellä, missä on teknillisiä korkeakouluja tai tiedekuntia. Ne houkuttelevat luokseen myös muuta tutkimustoimintaa ja innovatiivisia yrityksiä. Pääkaupunkiseudun monialaisilla innovaatiokeskuksilla on parhaat mahdollisuudet nousta kansainväliseen kärkeen, joten erityisesti niille on tärkeää turvata riittävät voimavarat.

Jälkimmäisen tutkimushankkeen mukaan Yhdysvallat tarjoaa suurena kansantaloutena vientimahdollisuuksia pienilläkin erikoisosaamisen alueilla, esimerkiksi ympäristöteknologiassa. Yhdysvallat kehittää ja ottaa käyttöön uutta, erityisesti uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa energiateknologiaa. Tämä tarjoaa markkinoita myös viejille alueella,

jolla Suomella on osaamista. Yhdysvaltojen suuri koko tarjoaa suuren kysyntäpotentiaalin, mutta suuri koko ja maan eri alueiden erilaisuus ovat toisaalta myös haaste markkinointiponnisteluille. Yhdysvaltojen markkinoille meno edellyttää tehdyn yritys-kyselyn mukaan lyhyellä aikavälillä markkinoiden erityispiirteiden tuntemusta ja tehokasta riskienhallintaa. Markkinoilla menestyminen vaatii sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä.

Vuonna 2008 käynnistynyt eurooppalainen yhteishanke *VICO – Financing Entrepreneurial Ventures in Europe: impact on innovation, employment growth, and competitiveness* jatkuu vuoteen 2011. VICO-hanke on rahoitettu Euroopan komission 7. tutkimuksen puiteohjelman teemasta ”The role of finance in growth, employment and competitiveness in Europe”. Tutkimushankkeen tavoitteena on selvittää riski- ja pääomarahoituksen (venture capital and private equity financing) vaikutusta innovatiivisten yrittäjävetoisten hankkeiden menestykseen, kun menestystä mitataan innovaatioiden määrällä, uusien työpaikkojen syntymisellä, kasvulla ja kilpailukyvyllä. Lisäksi on tarkoitus tutkia, kuinka paljon lisäresursseja ja osaamista riski- ja pääomasijoittajat tuovat näihin yrityksiin.

Hankkeen tieteellinen koordinaattori on professori Massimo G. Colombo Milanon teknillisestä korkeakoulusta (Politecnico di Milano). Muut hankkeeseen osallistuvat yliopistot tai tutkimuslaitokset ovat – ETLAn lisäksi – Università Carlo Cattaneo (Italia), Centre for European Economic Research (Saksa), Universidad Complutense de Madrid (Espanja), University College, Lontoo (Iso-Britannia) sekä Vlerick Leuven Management School ja University of Gent (Belgia).

Tutkimusohjelma jatkoi vuonna 2008 toimintaa PRIME-verkoston jäsenenä. PRIME (Policies for Research and Innovation in the Move towards the European Research Area) Network of Excellence on tiede- ja innovaatiopolitiikkaa tutkivien eurooppalaisten tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen verkosto, johon kuuluu 50 jäsentä. Sen tavoitteena on koota voimavaroja ja luoda

Yritystalouden tutkimusohjelma

koko Euroopan unionin kattavia rakenteita, jotka vahvistavat tiede- ja innovaatiopolitiikan tutkimuksen kehitysedellytyksiä pitkällä aikavälillä. ETLAlla on PRIMEn hallinnossa erityistehtävänä arvioida verkoston toimintaa ja kehittää toiminnan arvioimiseen uusia välineitä.

Vuonna 2008 ETLA osallistui myös kahteen PRIMEn tutkimushankkeeseen: *Eurooppalainen tutkimuspolitiikka ja sen välineet*, jossa tutkitaan yleisemmin huippuosaamisen verkostojen merkitystä eurooppalaisen tutkimusalueen (European Research Area, ERA) välineinä, sekä *ERA Dynamics*, jossa selvitetään ERAn kehitystä, erityisesti tutkimus- ja teknologia-alojen kehityksen dynamiikan vaikutusta tutkimusalueen ilmenemismuotoihin.

Yritystalouden tutkimusohjelmalla on merkittävä rooli Etlatieto Oy:n suurhankkeen *Suomi globaalissa kilpailussa – Yritysten, toimialojen ja klustereiden tulevaisuus* toteuttamisessa. Vuoteen 2010 jatkuva hanketta rahoittavat Tekes ja Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiö.

Vuoden aikana Yritystalouden tutkimusohjelma tuotti Tekesin rahoittaman, Christopher Palmbergin ja Tuomo Nikulaisen laatiman raportin *Nanotechnology and Industrial Renewal in Finland – A synthesis of key findings* (ETLA B 234). ETLA yhteis-

työssä Etlatieto Oy:n kanssa hankki niinkään Tekesin rahoittamana OECD:lle tietoa nanoteknologiasta ja sen liiketoimintaympäristöistä Suomessa. Syksyllä ETLA järjesti Helsingissä 6-7. lokakuuta OECD:n hankkeeseen liittyvän työpajan *Companies and Business Environments*.

Tutkimusohjelmassa tutkittiin vuonna 2008 myös Suomen yleisen asevelvollisuuden taloudellisia vaikutuksia Suomen Kulttuurirahaston rahoituksen turvin.

Tutkimusohjelman tutkimuspäällikkö Markku Kotilainen osallistui vuonna 2008 myös yhdeksän riippumattoman tutkimuslaitoksen EUROFRAME-verkoston (European Forecasting Research Association for the Macro-Economy) johtoryhmän toimintaan ja oli mukana valmistelemaan verkoston viidettä kesäkonferenssia (EUROFRAME Conference on Economic Policy Issues in the EU), joka vuonna 2008 järjestettiin Dublinissa Irlannissa. Konferenssin teema oli *Ten years of a common currency: achievements and policy challenges in the Euro area*.

Hallinto ja talous

YHDISTYS JA HALLITUS

ETLAn jäseniä vuonna 2008 olivat Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) Säätiö, Elinkeinoelämän keskusliitto r.y. sekä Palvelutyönantajien Yleinen Työnantajaliitto r.y.

Yhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous pidettiin 13.5.2008 ja syyskokous 19.2.2008. Hallituksen puheenjohtajana oli Jorma Ollila. Hallitus kokoontui neljä kertaa.

ETLAlla on myös valtuuskunta, jonka tehtävänä on toimia neuvoa antavana elimenä tutkimuslaitoksen toiminnan suunnittelussa. Valtuuskunta kokoontui kaksi kertaa.

HENKILÖSTÖ

Vuoden 2008 lopussa ETLAan oli työsuhteessa 41 henkilöä, joista vakinaisessa työsuhteessa oli 38. Koko henkilökunnasta projekti- ja ennustetyössä oli 27 henkilöä, joista 16:lla on tohtorin tutkinto.

ETLA on pyytänyt tutkimusprojekteihin osallistuvia ulkopuolisia korkeatasoisia koti- ja ulkomaisia tutkijoita ETLAn Associate Research Felloweiksi. Vuoden 2008 lopussa ETLAlla oli yhdeksän Associate Research Fellowia.

Henkilöstöllä on käytössä kattava työterveyspalvelu. Työhyvinvointia ylläpidetään myös henkilökuntayhdistyksen ja sen ohessa toimivien urheilu- ja kulttuuritoimikuntien avulla.

TALOUS

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen tuotot olivat vuonna 2008 yhteensä 3.57 miljoonaa euroa, josta jäsenten tuki oli 1.49 miljoonaa euroa. Jäsen- ja kannatusmaksujen osuus rahoituksesta oli noin 40 prosenttia.

Tytäryhtiöt (Etlatieto Oy ja Taloustieto Oy) mukaan lukien tuotot olivat 5.21 milj. euroa.

Vuoden aikana ETLAssa oli meneillään noin viisikymmentä tutkimusprojektia, joihin saatiin

ulkopuolista rahoitusta. Projektirahoittajia olivat mm. TT-säätiö, Tekes, Euroopan unioni, Suomen Akatemia, Työsuojelurahasto sekä monet ministeriöt. Projektituotot olivat vuonna 2008 yhteensä 1.49 miljoonaa euroa.

Opetusministeriö jakoi ETLAlle aiempien vuosien tapaan toiminta-avustusta tieteen edistämiseen.

Kertomusvuonna ETLAn tytäryrityksistä Etlatieto Oy jakoi ETLAlle osinkoja.

TOIMISTOTILAT

ETLA vuokrasi TT-säätiöltä toimistotilaa Etlatieto Oy:n käyttöön. ETLA vuokrasi omia toimitilojaan Taloustieto Oy:lle ja Elinkeinoelämän Valtuuskunnalle. Tiloihin ei tehty kertomusvuonna merkittäviä saneerauksia.

YHTEISTOIMINTA EVAN KANSSA

ETLAn toimitusjohtaja on myös EVAn toimitusjohtaja. EVAn toimisto työskentelee läheisessä yhteistyössä ETLAn kanssa samoissa toimitiloissa. EVAlla on omat hallintoelimet ja oma budjetti.

TYTÄRYHTIÖT

Vuonna 2009 *Etlatieto Oy:n* liikevaihto kasvoi. Tilivuosi oli alijäämäinen.

Vuoden aikana valmistui useita tutkimusprojekteja, jotka koskivat mm. kilpailukykyä, yritysten kansainvälistymistä, yritysrahoitusta, yrittäjyyttä sekä teknologista kehitystä.

Taloustieto Oy:n ja ETLAn välistä kustannussovimusta jatkettiin. Yhtiö kustansi ETLAn julkaisemat tutkimukset ja suhdanneraportit, EVAn raportit sekä muuta yleistajuista taloudellista kirjallisuutta. Taloustieto järjesti yhdessä ETLAn kanssa lounasminaanit maaliskuussa ja syyskuussa sekä Raaka-aineminäärin lokakuussa.

Taloustieto Oy:n liikevaihto väheni hieman. Tilivuosi oli alijäämäinen.

Liite 1 Kannatusyhdistyksen valtuuskunta ja hallitus sekä tutkimusneuvosto

KANNATUSYHDISTYKSEN VALTUUSKUNTA

Puheenjohtaja

Hallituksen puheenjohtaja **Jorma Ollila**

Varapuheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja **Antti Herlin**

Toimitusjohtaja **Markku Pohjola**

Jäsenet

Kauppaneuvos **Magnus Bargum**

Toimitusjohtaja **Leif Fagnäs**

Vuorineuvos **Matti Halmesmäki**

Varatoimitusjohtaja **Petri Hatakka**

Pääjohtaja **Arto Hiltunen**

Vuorineuvos **Ole Johansson**

Vuorineuvos **Kari Jordan**

Pääjohtaja **Asmo Kalpala**

Asiamies **Johannes Koroma**

Toimitusjohtaja **Eero Kotkasaari**

Hallituksen puheenjohtaja **Matti Lehti**

Toimitusjohtaja **Heikki Lehtonen**

Toimitusjohtaja **Mikael Lilius**

Asiamies **Arto Ojala**

Hallituksen jäsen **Jalo Paajanen**

Hallituksen puheenjohtaja **Bertel Paulig**

Toimitusjohtaja **Jussi Pesonen**

Hallituksen puheenjohtaja **Marjo Raitavuo**

Toimitusjohtaja **Gretel Ramsay**

Toimitusjohtaja **Juha Rantanen**

Vuorineuvos **Jaakko Rauramo**

Toimitusjohtaja **Matti Vuoria**

KANNATUSYHDISTYKSEN HALLITUS

Puheenjohtaja

Hallituksen puheenjohtaja **Jorma Ollila**

Varapuheenjohtaja

Vuorineuvos **Georg Ehrnrooth**

Jäsenet

Kauppatieteen maisteri **Sari Baldauf**

Toimitusjohtaja **Anne Brunila**

Hallituksen puheenjohtaja **Antti Herlin**

Professori **Bengt Holmström**

Vuorineuvos **Jukka Härmälä**

Konsernijohtaja **Björn Wahlroos**

ETLAN TUTKIMUSNEUVOSTO

Puheenjohtaja

Professori **Pentti Vartia**

Jäsenet

Professori **Pentti Arajärvi**

Toimitusjohtaja **Sixten Korkman**

Johtaja **Jussi Mustonen**

Professori **Vesa Puttonen**

Rehtori **Aino Sallinen**

Professori **Otto Toivanen**

Johtaja **Raimo Väyrynen**

Liite 2 Henkilökunta

Toimitusjohtaja **Sixten Korkman**

ENNUSTETOIMI

Tutkimusjohtaja: **Olavi Rantala**

Ennustepäällikkö: **Pasi Sorjonen**

Tutkijat: **Birgitta Berg-Andersson, Hannu Kaseva, Reijo Mankinen, Paavo Suni**

PROJEKTITUTKIMUS

Yritystalous

Tutkimusjohtaja: **Petri Rouvinen**

Tutkimuspäälliköt: **Markku Kotilainen, Terttu Luukkonen**

Tutkija: **Ville Kaitila**

Tutkimusassistentti: **Nuutti Nikula**

Työmarkkinat ja osaaminen

Tutkimusjohtaja: **Rita Asplund**

Tutkimuspäällikkö: **Mika Maliranta**

Tutkijat: **Edvard Johansson, Antti Kauhanen, Sami Napari, Hanna Virtanen**

Tutkimusassistentti: **Pekka Vanhala, Juha-Pekka Jokinen**

Julkinen talous ja talouspolitiikka

Tutkimusjohtaja: **Tarmo Valkonen**

Tutkimusneuvonantaja: **Jukka Lassila**

Tutkimusohjaaja: **Niku Määttänen** (toimivapaalla)

Suunnittelija: **Eija Kauppi**

Tutkimusneuvonantaja: **Kari Alho**

Vieraileva tutkija: **Martti Kulvik**

Tutkimussihteeri: **Sinikka Littu**

Yliopistoharjoittelija: **Simon Häggblom**

ETLAn projekteissa ovat viime aikoina työskennelleet myös mm. **Raine Hermans, Rolf Maury, Anni Nevalainen, Pentti Vartia**

HALLINTO

Markku Lammi, talous- ja viestintäjohtaja

Timo Nikinmaa, projektijohtaja (viestintä)

Kirsti Jalaistus, talousassistentti

Ann-Christine Ekebohm-Korhonen, toimitusjohtajan sihteeri

Hannele Heikkinen, puhelinvaihteenhoitaja

Arja Räihä, myyntisihteeri

Pirjo Saariokari, toimistovirkailija

Kaija Hyvönen-Rajecki, informaattikko

Kimmo Aaltonen, graafinen piirtäjä

Petteri Larjos, atk-päällikkö

Christina Tigerstedt, atk-tukihenkilö

Jarkko Aitti, järjestelmäasiantuntija

ASSOCIATE RESEARCH FELLOWS

Juha Alho, Professor, University of Joensuu, Department of Statistics

Ari Hyytinen, Research Advisor, Bank of Finland, Docent, Helsinki School of Economics, Professor, University of Jyväskylä
Mikko Ketokivi, Adjunct Professor and Senior Lecturer and Docent, Helsinki University of Technology

Tobias Kretschmer, Lecturer, London School of Economics, United Kingdom

Aija Leiponen, Assistant Professor, Cornell University, Ithaca, NY, United States

Sarianna Lundan, Associate Professor, Maastricht University, the Netherlands

Olli Martikainen, Docent, Helsinki University of Technology, Espoo and Lappeenranta University of Technology

Otto Toivanen, Director, Helsinki Center of Economic Research

Mika Widgrén, Professor, Turku School of Economics

TYTÄRYHTIÖT

Etlatieto Oy

Lönnrotinkatu 4 B, 00120 Helsinki,
puh. (09) 609 901

Toimitusjohtaja: **Pekka Ylä-Anttila**

Tutkimusjohtajat: **Hannu Hernesniemi, Petri Rouvinen**

Tutkimuspäälliköt: **Jyrki Ali-Yrkkö, Heli Koski**

Vieraileva tutkija: **Olli Martikainen**

Projektitutkijat: **Matthias Deschryvere, Annu Kotiranta, Tuomo Nikulainen, Mika Pajarinen, Christopher Palmberg** (toimivapaalla), **Antti Tahvanainen, Tanja Tanayama**

Taloustieto Oy

Lönnrotinkatu 4 B, 00120 Helsinki,
puh. (09) 609 909

Toimitusjohtaja: **Markku Lammi**

Kustannusjohtaja: **Laila Riekkinen**

Liite 3 ETLAn sarjoissa ilmestyneet julkaisut

SUHDANNEJULKAISUT

Suhdanne. Nro. 1/2008.

Suhdanne. Nro. 2/2008.

KATSAUKSET

EU:n ilmastopolitiikan talousvaikutukset vuoteen 2012, 2 numeroa.

International Economic Outlook, 4 numeroa.

Kansainväliset Suhdanteet, 4 numeroa.

Kulutusmarkkinat, 2 numeroa.

Suhdannenäkymät-verkkojulkaisu, 12 kertaa.

Toimialakatsaus-verkkojulkaisu, 2 numeroa.

Toimialojen kannattavuus, 2 numeroa.

World Commodity Prices. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat v. 2008-2009. Toukokuu 2008, nro 82.

World Commodity Prices. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat v. 2008-2010. Marraskuu 2008, nro 83.

SARJA A

A 43

Jyrki Ali-Yrkkö, Essays on the Impacts of Technology Development and R&D Subsidies. Helsinki 2008. 121 s.

A 44

Sami Napari, Essays on the Gender Wage Gap in Finland. Helsinki 2008. 167 s.

SARJA B

B 231

Rita Asplund – Petri Böckerman, Palkkaerot Suomessa – Yksityisen sektorin palkkojen rakenteen ja kehityksen tarkastelu. Helsinki 2008. 278 s.

B 233

Rita Asplund, Sukupuolten palkkaerot Suomessa – Yksityisen sektorin miesten ja naisten palkkojen ja palkkaerojen tarkastelu. Helsinki 2008. 356 s.

B 234

Christopher Palmberg – Tuomo Nikulainen, Nanotechnology and Industrial Renewal in Finland – A synthesis of key findings. Helsinki 2008. 48 s.

KESKUSTELUAIHEITA – DISCUSSION PAPERS

Nro 1116

Mika Maliranta – Pierre Mohnen – Petri Rouvinen, Is Inter-firm Labor Mobility a Channel of Knowledge Spillovers? Evidence from a Linked Employer-Employee Panel. 02.01.2008. 26 s.

Nro 1117

Pia Nykänen, Sukupuolen vaikutus nuorten toimihenkilöiden urakehitykseen. 07.01.2008. 84 s.

Nro 1118

Mika Pajarinen – Petri Rouvinen, Verkostoitumisen yhteys yritysten kannattavuuteen ja kasvuun: Empiirisiä havaintoja. 14.01.2008. 14 s.

Nro 1119

Jyrki Ali-Yrkkö – Olli Martikainen, Ohjelmistoalan nykytila Suomessa. 21.01.2008. 19 s.

Nro 1120

Sami Napari, Sukupuolten ammatillinen segregatio Suomen yksityisellä sektorilla vuosina 1995–2004. 22.01.2008. 30 s.

Nro 1121

Derek C. Jones – Panu Kalmi – Takao Kato – Mikko Mäkinen, The Effects of Human Resource Management Practices on Firm Productivity – Preliminary Evidence from Finland. 28.01.2008. 29 s.

Nro 1122

Kari E.O. Alho (Ed.), Tax/benefit Systems and Growth Potential of the EU. 31.01.2008. 89 s.

Nro 1123

Ville Kaitila – Anni Nevalainen – Mika Maliranta – Reijo Mankinen, Tuottavuuden mittaaminen – Suomi kansainvälisessä vertailussa. 27.02.2008. 39 s.

Nro 1124

Kari E.O. Alho, Trade with the West and Russia – A Long-term Perspective on Finnish Economic Growth, Fluctuations and Policies. 22.02.2008. 28 s.

Nro 1125

Olavi Rantala, Sosiaalietuuksien rahoituksen alueelliset kuluttajahintavaikutukset. 03.03.2008. 25 s.

Nro 1126

Pasi Huovinen – Petri Rouvinen, Does Mass Media Fuel, and Easy Credit Facilitate, Impulse Buys? 10.03.2008. 15 s.

Nro 1127

Jukka Lassila – Tarmo Valkonen, Applying the Swedish Pension Brake. 01.04.2008. 16 s.

Liite 3 ETLAn sarjoissa ilmestyneet julkaisut

Nro 1128

Kari E.O. Alho, Regulation of Energy Prices in Russia. 25.03.2008. 20 s.

Nro 1129

Ari Hyytinen – Petri Rouvinen, The Labour Market Consequences of Self-Employment Spells: European Evidence. 25.03.2008. 25 s.

Nro 1130

Raine Hermans – Martti Kulvik – Antti-Jussi Tahvanainen, Biotekniikan ennakointi. 26.03.2008. 23 s.

Nro 1131

Derek C. Jones – Panu Kalmi – Takao Kato – Mikko Mäkinen, The Incidence and Determinants of Employee Involvement – Evidence from the Finnish Manufacturing Sector. 28.03.2008. 24 s.

Nro 1132

Jukka Jalava – Ilja Kristian Kavonius, Durable Goods and ICT: The Drivers of Euro Area Productivity Growth? 18.04.2008. 18 s.

Nro 1133

Antti-Jussi Tahvanainen – Raine Hermans, Agglomeration and Specialisation Patterns of Finnish Biotechnology – On the Search for an Economic Rationale of a Dispersed Industry Structure. 18.04.2008. 43 s.

Nro 1134

Pekka Ilmakunnas – Edvard Johansson – Mika Maliranta, Työolot ja tuottavuus – Työpaikkavirtojen nosteessa vai purituksessa? 21.04.2008. 37 s.

Nro 1135

Elad Harison – Heli Koski, Does Open Innovation Foster Productivity? Evidence from Open Source Software (OSS) Firms. 07.07.2008. 23 s.

Nro 1136

Francesca Valentini, Unemployment Insurance Savings Accounts: An Overview. 08.05.2008. 44 s.

Nro 1137

Jukka Lassila – Tarmo Valkonen, Suomen työeläkejärjestelmän stokastinen kestävyysanalyysi. 26.05.2008. 62 s.

Nro 1138

Mika Pajarinen – Pekka Ylä-Anttila, Large Corporations in the Finnish Economy. 04.06.2008. 23 s.

Nro 1139

Heikki Marjosola, Säänneltyä joustavuutta: Hankemekanismit kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. 06.06.2008. 66 s.

Nro 1140

Mika Maliranta – Petri Rouvinen – Aarno Airaksinen, It Outsourcing in Finnish Business. 04.06.2008. 16 s.

Nro 1141

Niku Määttänen – Tarmo Valkonen, Ikääntyneiden varallisuus ja sen muuntaminen kulutukseksi. 10.06.2008. 40 s.

Nro 1142

Heli Koski, Public R&D Funding and Entrepreneurial Innovation. 07.07.2008. 28 s.

Nro 1143

Heli Koski, Public R&D Subsidies and Employment Growth – Microeconomic Evidence from Finnish Firms. 11.08.2008. 24 s.

Nro 1144

Matthias Deschryvere, High Growth Firms and Job Creation in Finland. 27.06.2008. 31 s.

Nro 1145

Elias Oikarinen, Interaction between Housing Prices and Household Borrowing in Finland. 11.08.2008. 26 s.

Nro 1146

Vesa Harmaakorpi – Raine Hermans – Tuomo Uotila, Suomen alueelliset innovaatiostrategiat. 13.08.2008. 111 s.

Nro 1147

Topias Leino, Koulutus työmarkkinasignaalina. Kirjallisuuskatsaus ja empiirinen tarkastelu Suomen peruskoulu-uudistuksen valossa. 18.08.2008. 78 s.

Nro 1148

Antti-Jussi Tahvanainen – Raine Hermans, Value Creation in the Interface of Industry and Academia. – A Case Study on the Intellectual Capital of Technology Transfer Offices at US Universities. 22.09.2008. 39 s.

Nro 1149

Terttu Luukkonen, Different Types of Venture Capital Investors and Value-added to High-Tech Portfolio Firms. 21.10.2008. 24 s.

Nro 1150

Mika Maliranta, Kilpailun kehitys ja kannattavuuden mikrodynamiikka Suomen yrityssectorilla. 07.10.2008. 23 s.

Nro 1151

Aija Leiponen, Is Service Innovation Different? 22.08.2008. 24 s.

Nro 1152

Anni Nevalainen, Labour Productivity and Firm Entry and Exit in Manufacturing. 25.08.2008. 25 s.

Liite 3 ETLAn sarjoissa ilmestyneet julkaisut

Nro 1153

Edvard Johansson, Does Finland Suffer from Brain Drain? 01.09.2008. 26 s.

Nro 1154

Annu Kotiranta – Sarianna Lundan – Pekka Ylä-Anttila, Yritysten kansainvälistymisen vaikutukset kotimaan talouteen ja työllisyyteen – katsaus kirjallisuuteen. 22.08.2008. 25 s.

Nro 1155

Susanna Stén, Mapping of the PhDs in the Private Sector. A Literature Review. 19.09.2008. 50 s.

Nro 1156

Kari E.O. Alho – Ville Kaitila – Mika Widgrén, Offshoring, Relocation and the Speed of Convergence in the Enlarged European Union. 01.10.2008. 25 s.

Nro 1157

Mika Pajarinen – Petri Rouvinen, Verkostosta alueellista elinvoimaa? Havaintoja yrityskyselystä. 07.10.2008. 93 s.

Nro 1158

Jyrki Ali-Yrkkö – Annu Kotiranta – Tuomo Nikulainen – Mika Pajarinen – Petri Rouvinen, Kuluttajat ja yritykset rahoitusmarkkinakriisissä – Reaktioita ja näkemyksiä tulevasta. 29.10.2008. 86 s.

Nro 1159

Tuomo Nikulainen, A Historical Perspective on Patents and Industry Growth in Finland – Connections and Lags. 03.11.2008. 22 s.

Nro 1160

Mikko Kepsu – Hannu Schadewitz – Markku Vieru, Performance of analysts' Earnings Forecasting – Evidence from Finnish Emerging Markets 1987–2005. 10.11.2008. 26 s.

Nro 1161

Heikki Kauppi – Mika Widgrén, Do Benevolent Aspects Have Room in Explaining EU Budget Receipts? 04.11.2008. 26 s.

Nro 1162

Mika Widgrén, The Impact of Council Voting Rules on EU Decision-Making. 04.11.2008. 26 s.

Nro 1163

Jyrki Ali-Yrkkö – Matthias Deschryvere, Domestic R&D Employment Effects of Offshoring R&D Tasks: Some Empirical Evidence from Finland. 05.11.2008. 31 s.

Nro 1164

Ville Kaitila, Marginal Intra Industry Trade Expansion and Productivity Growth. 12.11.2008. 21 s.

Nro 1165

Jyrki Ali-Yrkkö – Olli Martikainen, The Impact of Technological and Non-technological Innovations on Firm Growth. 13.11.2008. 19 s.

Nro 1166

Matthias Deschryvere – Annu Kotiranta, Domestic Employment Effects of Offshoring: Empirical Evidence from Finland. 17.11.2008. 25 s.

Nro 1167

Annu Kotiranta, Kuka pelkää globalisaatiota? Suomalaisten pelot ja toiveet sekä toteutuneet vaikutukset. 27.11.2008. 16 s.

Nro 1168

Mika Maliranta – Tuomo Nikulainen, Labour Flow Paths as Industry Linkages: A Perspective on Clusters and Industry Life Cycles. 08.12.2008. 18 s.

Nro 1169

Olavi Rantala, Ilmastopolitiikan talousvaikutusten ennakointi. 18.12.2008. 24 s.

Nro 1170

Sarianna Lundan – Juha Tolvanen, Regional and Global Patterns of Internationalisation of Finnish MNEs. 18.12.2008. 27 s.

Nro 1171

Enjing Li – Paavo Suni – Yanyun Zhao, Cost Competitiveness of Chinese and Finnish Chemical Industries, 29.12.2008. 46 s.

Nro 1172

Enjing Li – Paavo Suni – Yanyun Zhao, Cost Competitiveness of Chinese and Finnish Fabricated Metal Industries. 29.12.2008. 38 s.

Nro 1173

Harri Ahveninen – Paavo Suni – Yanyun Zhao – Yilin Wu, Cost Competitiveness of Chinese and Finnish Paper and Paper Products Manufacturing. 29.12.2008. 50 s.

Liite 4 Artikkelit ja julkaisut muissa kuin ETLAn sarjoissa

TIETEELLISET JULKAISUT JA ARTIKKELIT TIETEELLISISSÄ AIKAKAUSKIRJOISSA JA AKATEEMISISSA SARJOISSA

Alho, K. (toim.): Tax/benefit systems and growth potential of the EU, ENEPRI Research Report, No. 55, ladattavissa http://shop.ceps.eu/BookDetail.php?item_id=1660.

Asplund, R. – Ben-Abdelkarim, O. – Skalli A.: An Equity Perspective on Access to, Enrolment in and Finance of Tertiary Education, *Education Economics*, Vol. 16, No. 3 (September 2008), 261-274.

Böckerman, P. – **Johansson, E.** – Jousilahti, P. – Uutela, A.: The Physical Strenuousness of Work is Slightly Associated with the Upward Trend in Body Mass Index, *Social Science and Medicine* No. 66 (2008), 1346-1355.

Kristiansen, N. – **Johansson, E.**: New Evidence on Cross-Country Differences in Job Satisfaction Using Anchoring Vignettes, *Labour Economics* 15 (2008), 96-117.

Kaitila, V. – **Kotilainen, M.**: Not Just Nokia: The Finnish System of Innovation. Teoksessa Edqvist, C. ja L. Hommen (Eds.): *Small Economy Innovation Systems: Comparing Globalisation, Change and Policy in Asia and Europe*. Edward Elgar, 2008, 355-402.

Kalmi, P. – **Kauhanen, A.**: Workplace Innovations and Employee Outcomes: Evidence from Finland, *Industrial Relations*, Vol. 47, No. 3, 430-459.

Kotiranta, A. – Kovalainen, A. – **Rouvinen, P.**: Johdon sukupuoli ja yrityksen kannattavuus, *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, vol. 104, no. 1, 2008, 6-17.

Hyytinen, A. – **Maliranta, M.**: When Do Employees Leave Their Job for Entrepreneurship? *Scandinavian Journal of Economics*, Vol. 110, No. 1, 1-21.

Kyyrä, T. – **Maliranta, M.**: The micro-level dynamics of declining labour share: Lessons from the Finnish great leap, *Industrial and Corporate Change*, Vol. 17, No. 6, 1147-1172.

Lassila, J. – **Valkonen, T.**: Uncertain Demographics and Pension Policy. *Revue économique*, Vol. 59, No. 5. Septembre 2008, 913-926.

Lassila, J. – **Valkonen, T.**: Longevity adjustment of pension benefits. In Alho J.M. – Jensen, S.E.H. – Lassila, J. (Eds.): *Uncertain Demographics and Fiscal Sustainability*. Cambridge University Press, Cambridge, 2008.

Lassila, J. – **Valkonen, T.**: Demographic uncertainty and pension projections. In Alho J.M. – Jensen, S.E.H. – Lassila, J. (Eds.): *Uncertain Demographics and Fiscal Sustainability*. Cambridge University Press, Cambridge, 2008.

Maliranta, M. – Nurmi, S. – **Virtanen, H.**: Resources in vocational education and post-schooling outcomes. *International Journal of Manpower*, forthcoming.

Alasalmi, A. – **Martikainen, O.**: Multichannel Contact Strategy helps Outpatient Healthcare Access, *The Journal of The Institute of Telecommunications Professionals*, Volume 2, part 2, 2008, 43-47.

Napari, S.: Gender Wage Gap Among University Graduates, *Labour Review of Labour Economics and Industrial Relations*, Vol. 22, No. 4, 2008, 697-733.

Napari, S.: Essays on the Gender Wage Gap in Finland, *Helsingin kauppakorkeakoulu*, Helsinki, 2008.

Napari, S.: Tutkimuksia sukupuolten välisistä palkkaeroista suomalaisilla työmarkkinoilla, *Kansantaloudellinen Aikakauskirja*, Vol. 104, No. 4, 2008, 470-474.

Hyytinen, A. – **Pajarinen, M.**: Opacity of Young Businesses: Evidence from Rating Disagreements, *Journal of Banking & Finance*, Volume 32, Issue 7 (July 2008), 1234-1241.

Hyytinen, A. – **Rouvinen, P.**: The Labour Market Consequences of Self-Employment Spells: European Evidence, *Labour Economics*, vol. 15, no. 2, 2008, 246-271. <http://dx.doi.org/10.1016/j.labeco.2007.02.001>

MUUT TUTKIMUSJULKAISUT

Alho, K.E.O. – **Kaitila, V.** – Widgrén, M.: Offshoring, Relocation and the Speed of Convergence in the Enlarged European Union, *CEPR Discussion Papers* No. 7000.

Kontio, J. (toim.) – Rönkkö, M. – Mutanen, O.-P. – Ahokas, M. – Junna, O. – **Ali-Yrkkö, J.** – Touru, A.M. – Ruotsalainen, S. – Heikkonen, M. – **Martikainen, O.** – Mickelsson, M. – Rahkonen, A. – Puttonen, V. – Niemi, P. – Salminen, J.: *Kasvufoorumi 08*, Loppuraportti, 2008, 1-68.

Korkman, S. – **Lassila, J.** – **Määttänen, N.** – **Valkonen, T.**: Eläkejärjestelmän uskottavuudesta, *Kansantaloudellinen Aikakauskirja*, Vol. 104, 2/2008, 258-259.

Halme, K. – **Kotilainen, M.** (toim.) (Tekijöinä Ahvenharju, S. – Halme, K. – Kotilainen, M. – Lemola, T. – Nikula, N. – Lievonnen, J. – Widgrén, M. – Viljamaa, K. – Yliherva, A.): *Innovatiiviset julkiset hankinnat*, Tekesin katsaus 225, Helsinki, 2008.

Kotiranta, A. – Kovalainen, A. – **Rouvinen, P.**: Why Does Female Leadership in Finland Seem to Contribute to a Company's Bottom Line? In Allen, E.I. – Elam, A. – Langowitz, N. – Dean, M. (Eds.): *Global Entrepreneurship Monitor: 2007 Report on Women and Entrepreneurship* (pp. 16-19). Babson Park, MA: Babson College, 2008.

Liite 4 Artikkelit ja julkaisut muissa kuin ETLAn sarjoissa

Lassila, J. – Valkonen, T.: Fiscal sustainability in Finland: a stochastic analysis, Bank of Finland Research Discussion papers 28/2008, Helsinki.

Marginson, S. – Weko, T. – Channon, N. – **Luukkonen, T.** – Oberg, J.: OECD Reviews of Tertiary Education: Netherlands, OECD, Paris, 2008.

Luukkonen, T. – Nedeva, M.: PRIME and its Dynamics: Final Report, PRIME Characterisation Group, May 2008, http://www.primeoe.org/index.php?project=prime&locale=en&level1=menu1_prime_1b8057d059a36720_1&level2=3&doc=prime_organisation

Ilmakunnas, P. – **Maliranta, M.:** Työpaikka- ja työntekijävirtojen viimeaikainen kehitys Suomen yrityssektorilla, Työpoliittinen aikakauskirja, Vol. 51, No. 3, 30-45.

Maliranta, M. – Huovari, J.: Aineettomien investointien merkitys talouskasvulle, kirjassa J. Huovari (toim.): Aineeton pääoma ja talouskasvu, Tekes, Tekesin katsaus 230/2008, Helsinki, 2008, 45-48.

Maliranta, M. – **Rouvinen, P.** – Airaksinen, A.: It Outsourcing in Finnish Business, in Clayton, T. (Eds.): Information Society: ICT Impact Assessment by Linking Data from Different Sources, UK Office for National Statistics, London, 2008, 240-255.

Maliranta, M. – Ylä-Anttila, P.: Miten aineeton pääoma vaikuttaa yritystasolla?, kirjassa Huovari, J. (toim.): Aineeton pääoma ja talouskasvu, Tekes, Tekesin katsaus 230/2008, Helsinki, 2008, 31-36.

Alasalmi, A. – **Martikainen, O.** – Kuroda, T. – Takemura, T. – Kume, N. – Nagashima, T. – Oboshi, N. – Yoshihara, H.: Core nursing process improvement enabled by wireless services, Wireless Days 2008, Dubai, 2008, 1-5.

Kraus, K. – **Martikainen, O.** – Reda, R.: Security Management Process for Video Surveillance Systems in heterogeneous Communication Networks, Wireless Days 2008, Dubai, 2008, 1-5.

Laine, P. – **Napari, S.:** Sukupuolten ammatilliset erot suomalaisilla työmarkkinoilla, Kirjassa: Segregaatio ja sukupuolten väliset palkkaerot -hankkeen loppuraportti, Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2008/26.

Laine, P. – **Napari, S.:** Sukupuolten ammatilliset erot suomalaisilla työmarkkinoilla, Kirjassa: Segregaatio ja sukupuolten väliset palkkaerot -hankkeen loppuraportti, Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2008/26, 18-32.

Laine, P. – **Napari, S.:** Segregaatio ja sukupuolten palkkaerot Suomessa 1995-2004, Kirjassa: Segregaatio ja sukupuolten väliset palkkaerot -hankkeen loppuraportti, Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2008/26, 33-53.

Rantala, O.: T&k-pääoma, teknologian diffuusio ja talouskasvu, kirjassa Huovari, J. (Toim.): Aineeton pääoma ja talouskasvu, Tekesin katsaus, 230/2008, Tekes, Helsinki, 2008, 39-44.

Suni, P. – Ahveninen H.: Cost Competitiveness of Chinese Manufacturing Industries from the Finnish Perspective, Prime Minister's Office Reports 3/2008.

Suni, P.: Effects of Energy Price Changes on Russian Economy, CESifo Forum 2/2008.

Ylä-Anttila, P.: Rückwärts nimmer – Wie Finnland seine Wirtschaftskrise zum Strukturwandel genutzt hat, Kulturaustausch 1/2008.

MUUT ARTIKKELIT

Huovari, J. – **Maliranta, M.:** Aineettomatkin panokset punnittava, Helsingin Sanomat 29.6.2008.

Huovari, J. – **Maliranta, M.:** Tuottavuuden aineettomat lähteet esiin, Tieto&Trendit 6/2008, 10-13

Alasalmi, A. – **Martikainen, O.:** Benefits of Using Wireless Tracking System in Kyoto and Osaka University Hospitals, Japro II Project Report, 21.5.2008, 1-41.

Rantala, O. – **Suni, P.:** Ilmastopolitiikka mukaan talousennusteisiin, Tieto & Trendit, syyskuu/2008, Tilastokeskus, 56-58.

Hyytinen, A. – **Rouvinen, P.:** Kriisi hidastaa kasvua, mutta kuinka kauan? (Kolumni), Keskisuomalainen 30.10.2008.

Rouvinen, P.: Yritykset lentoon! Prima (Elinkeinoelämän keskusliiton lehti), 2008(7), 32-33.

Liite 5 Seminaareja ETLassa

25.01.

Edvard Johansson: Taloudellinen eriarvoisuus ja terveys Suomessa 1993-2005

08.02.

Kari Alho: Talouspolitiikan vaikutusten simuloinnista aggregatiivisella työmarkkinamallilla

15.02.

Erkki Koskela (HY): Strategic Outsourcing, Profit Sharing and Equilibrium Unemployment

07.03.

Matti Sarvimäki (VATT): Immigrants in a Welfare State: Labor Market, Benefit and Income Tax Assimilation to Finland

14.03.

Heikki Marjosola: Kioton hankemekanismit: monimutkaista joustavuutta kansainväliseen ilmastopolitiikkaan

28.03.

Antti Kauhanen: Epälineaariset ryhmäkannustinjärjestelmät: Teoriaa ja empiiristä evidenssiä

18.04.

Ari Hyytinen (JyY): Yrittäjäksi ryhtymisen kannustimet

24.04.

Francesca Valentini (Bocconi): Unemployment Insurance Savings Accounts: An Overview

08.05.

Pasi Sorjonen: Keskustelutilaisuus Suomen talouden pitkän aikavälin kasvuvauhdista (seuraavat 20 vuotta)

09.05.

Hannu Piekkola (Vaasan Y): Intangible Capital – Innodrive project

16.05.

Hanna Pesola (HKKK): Labour Market Transitions Following Foreign Acquisitions

23.05.

Pia Nykänen: Yliopistovertailu: menetelmiä ja tuloksia

22.08.

Martti Hetemäki (VM): Tuottavuuspolitiikka

28.08.

Pekka Ylä-Anttila: Metsäsektorin kriisi – tarvitaanko valtiota apuun?

05.09.

Niku Määttänen: Sosiaaliturva, verotus ja ikääntyneiden työllisyys – politiikkakokeiluja stokastisella elinkaarimallilla

12.09.

Sixten Korkman: Eläkkeet ja valta

26.09.

Elias Oikarinen (TuKKK): Asuntojen hinnat ja kotitalouksien velkaantuminen

03.10.

Heikki Taimio (PT): Talouskasvun hedelmät ja tulonjako

17.10.

Ville Kaitila: Marginal intra-industry trade and productivity growth – Evidence at the level of manufacturing sectors

07.11.

Markku Kotilainen: USA:n ja Suomen taloussuhteet

14.11.

Otto Toivanen (HECER): Innovaatiopolitiikan reformi

21.11.

Antti Kauhanen – Sami Napari: Miesten ja naisten urat Suomen teollisuudessa

28.11.

Tuomo Alasoini (Tekes): Työelämäinnovaatioiden levinneisyydestä ja niiden leviämisen edistämisestä Suomessa

Liite 6 Esitelmiä ja alustuksia

Kari Alho

"Prospects of the Russian Economy and Its Relations with the EU", seminaarissa 'Competence Through Competition – Seminar on Russia – EU Relations', Lappeenrannan Teknillinen yliopisto, 4.6.

"Tuottavuus, palkanmuodostus ja sopimuspolitiikka – alustavia mietteitä ja tuloksia", Talousneuvoston palkanmuodostushankkeen tutkijaseminaari, Helsinki, 29.8.

"Offshoring, Relocation and the Speed of Convergence in the Enlarged European Union", Euroopan komission DG ECFINin 5. vuotuinen tutkimusseminaari 'Boosting growth and productivity in an open Europe: The role of international flows of goods, services, capital and labour', Bryssel, 17.10.

"Offshoring, Relocation and the Speed of Convergence in the Enlarged European Union", NORFACE:n tutkijaseminaari 'FDI and Globalisation of European Labour Markets', CESifo, München, 25.10.

Kommenttipuheenvuoro Samapalkkaisuusohjelman sopimuspoliittisessa seminaarissa, Eduskunta, 26.11.

Rita Asplund

"Training and Hiring Strategies to Improve Firm Performance", LoWER workshop on Job Insecurity and Training, Berliini, Saksa, 7-8.3 (yhdessä M. Malirannan kanssa)

"Training and Hiring Strategies to Improve Firm Performance", CAED 2008 Conference, Budapest, Hungary, 22-24.5 (yhdessä M. Malirannan kanssa)

"More than meets the eye – Gender differences in hierarchical positions and in earnings. Lessons from the Finnish metal industry", the Seventh IZA/SOLE Transatlantic Meeting of Labor Economists, Buch/Ammersee, Saksa, 22-25.5 (yhdessä R. Liljan ja I. Suoniemen kanssa)

"More than meets the eye – Gender differences in hierarchical positions and in earnings, Lessons from the Finnish metal industry", EALE conference, Amsterdam, Hollanti, 18-20.9 (yhdessä R. Liljan ja I. Suoniemen kanssa)

"Student loans and students' investments in university education: evidence from Finnish cohort data", 2nd International Conference on Educational Economics, Ateena, Kreikka, 27-30.8 (yhdessä O. Ben-Abdelkarimin ja A. Skallin kanssa)

Antti Kauhanen

"Non-Linear Incentives in Retailing", Kansantaloustieteen päivät, Jyväskylä, 14.02.

"Miesten ja naisten työurat Suomen teollisuudessa 1981–2006", VATT, 11.12.

Markku Kotilainen

"Julkisten hankintojen merkitys innovaatiotoiminnalle: teoria ja periaatteet", Tekesin seminaari 'Innovatiiviset julkiset hankinnat', 2.4.

"Alueellinen elinvoimaisuus ja kilpailuedut", Tekesin aluetutkimusseminaari, 14.8.

Terttu Luukkonen

"The value-added of venture capital investors: Strategies of different types of investors", Venture Capital and European high-tech start-ups: A new rationale for policy-making? Venture Fun Conference, Politecnico di Milano, Milan, 28-29 May.

"Assessing Research Integration: Testing a Conceptual Framework Using PRIME as an Example", invited paper at CONNEX-PRIME Conference: How Does Research Integration Work, Brussels, 17 June (together with Maria Nedeva)

"Assessment of Integration in the New FP Tools: Example of the NoEs", Knowledge for Growth: European Strategies in the Global Economy, organised under the French Presidency of the European Union, Toulouse, 7-9 July (together with Maria Nedeva)

"Mirror, mirror on the Wall: The Assessment of the Networks of Excellence", PRIME International Conference 2008, Mexico City, 24-26 September (together with Maria Nedeva)

"Reflection on Ongoing Structural Reform in Higher Education in Finland", Conference "Future of Dutch Higher Education", organized by the Dutch Ministry of Education, Culture and Science, The Hague, 22 October

"Assessment of integration in PRIME", Research and Innovation Practice, Policy and Theory – Changing Interactions, Final Conference of the PRIME Network of Excellence, Aix en Provence, 15-18 December (together with Maria Nedeva)

Mika Maliranta

"Työpaikka- ja työntekijävirtojen kehitys Suomen yrityssektorilla", seminaari, Palkansaajien tutkimuslaitos, Helsinki, 23.1.

"Miten aineeton pääoma vaikuttaa yritystasolla", seminaari, Tekes, Helsinki, 25.1. (yhdessä Pekka Ylä-Anttilan kanssa)

"Tuottavuuden merkitys ja mittaaminen", Toimihenkilöiden työsuhdapäivät, Tuottavuustyöryhmä EK-STTK, Silja Serenade, Helsinki, 7.2.

"Job and worker flows in the Finnish business sector", XXX Kansantaloustieteen päivät, Jyväskylä, 13-14.2.

Liite 6 Esitelmiä ja alustuksia

"Entrepreneurial optimism and survival: Can an entrepreneur predict her firm's demise? Hyytinen, A. – Pajarinen, M.: kommentteja", XXX Kansantaloustieteen päivät, Jyväskylä, 13-14.2.

"Aineettomat investoinnit ja talouskasvu", ETLAn tutkimusneuvoston kokous, Ravintola Savoy, 10.4.

"Training and Hiring Strategies to Improve Firm Performance", Comparative Analysis of Enterprise Data (CAED), Budapest, Hungary, 22-24.5.

"Tuottavuuskasvun loistava menneisyys ja avoin tulevaisuus", Työelämään laatua, innovatiivisuutta vai tuottavuutta? -tutkimusseminaari, Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki, 13.6.

"Työn tuottavuudesta tukea kasvuun", Yrittäminen ja työelämä -seminaari, Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki, 21.8.

"Tuottavuuskasvun mekanismit ja tekijät: tutkimustuloksia ja opetuksia yrityssektorilta", Työnantajatoiminnan seminaari, HAUS Munkkiniemi, Helsinki, 20.10.

"Työpaikka- ja työntekijävirrat ja tehtävärakenteiden muutos Suomen yrityssektorilla", VATTin torstai-seminaari, VATT, Helsinki, 23.10.

"Tutkijan näkökulmia tietosuojaan", TIKO-tietosuoja käyttäjän kannalta -seminaari, Tilastokeskus, Helsinki, 2.12.

"Kommentteja "yrittäjyydestä", tuottavuudesta, kansainvälistymisestä ja vähän muustakin", Kasvun mekanismit -seminaari, Tekes, 9.12.

Olli Martikainen

"Productivity Improvements Enabled by Telecom Services", KTH seminar for TeliaSonera management, Helsinki, 15.1.

Sami Napari

"Sukupuolten palkkaerot", Tampereen 12. miespäivät, Tampere, 7.11.

"Miesten ja naisten urat Suomen teollisuudessa 1980–2006", Palkansaajien tutkimuslaitos, Helsinki, 22.10.

"Is There a Motherhood Wage Penalty in Finland?" Thirteenth Annual Meetings of the Society of Labor Economists, New York, USA, 9.5.

"Sukupuolten ammatillisen eriytymisen mittarit, kehitys ja rakenne", Segregaatio ja sukupuolten väliset palkkaerot -hankkeen päätöseminaari, Helsinki, 25.4.

"Occupational Segregation by Gender in the Finnish Private Sector during 1995–2004", XXX Annual Meeting of the Finnish Society for Economic Research, Jyväskylä, 13.2.

Olavi Rantala

"Macroeconomic Impacts of EU Climate Policy in 2008–2012", AIECE, Bryssel, Belgia, 5.11.

Petri Rouvinen

"Naisten johtamat yritykset ja kannattavuus", Rahoitusnaiset, Helsinki, 24.1.

"Syveneekö tietotalous yrittäjyystaloudeksi?", Turun kauppa- korkeakoulu, Turku, 25.1.

"Yritystoiminnan muutosvoimia", Sitran Kansallinen ennakointiverkosto, Yritystoiminnan tulevaisuus -teemaryhmän työpaja, Vantaa, 13.3.

"Mistä (kasvu)yrittäjät tulevat?", EK-Akatemia, Helsinki, 19.3.

"Are Intellectual Property Rights Hinderling Technological Advance?", Review of Policy Research (RoPR) special issue workshop, Berkeley, 28.3.

"Competitiveness, Innovation & Entrepreneurship in Finland", EU/DG Enterprise & Industry Fact-Finding Visit to Finland, Helsinki, 4.4.

"Palanen globalisaatiota & sen implikaatiota", Sitran Kansallinen ennakointiverkosto, Yritystoiminnan tulevaisuus -teemaryhmän työpaja, Vantaa, 8.4.

"Mistä (kasvu)yrittäjät tulevat?", TEMin Kasvuyrityksetryhmä, Helsinki, 22.4.

Comments on "Globalisation – Key Driving Forces" by Prof. Richard Baldwin, Sosiaaliturvan uudistuskomitean ja jaoston seminaari Globalisaatio ja sosiaaliturvan uudistaminen, Espoo, 15.5.

"Kuka kukin on? Suomalaisekonomistien ja -instituutioiden EconLit-artikkelit 2002–2006", Taloustutkijoiden 25. kesäseminaari, Jyväskylä, 12.6.

"Globaalin kilpailukyvyyn edellytykset muutoksessa", Päätäjien 25. Metsäakatemia, Kirkkonummi, 24.9.

"Finnish Competitiveness & Business Dynamics", Congrès 2008, Fédération des chambres de commerce du Québec & Chambre de commerce du Canada, Quebec, 4.10.

"Tilastokeskuksen yritystuki-tietokannan hyödyntämisen mahdollisuudet politiikan vaikuttavuuden arvioinnissa – Poliitiikan vaikuttavuuden arvioinnin haasteita", TEM-konsernin arvionti-verkoston teemapäivä, Helsinki, 3.11. (Yhdessä Pekka Ylä-Anttilan kanssa).

"Globalisaatio ja suomalainen liiketoiminta", Vantaan 32. elinkeinopäivä, Vantaa, 20.11.

Liite 6 Esitelmiä ja alustuksia

”Yrityssaineistojen käyttö taloudellisessa tutkimuksessa”, Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisterin 40-vuotisjuhla, Helsinki, 27.11.

”Evaluation of the Finnish National Innovation System”, Työ- ja elinkeinoministeriön sekä Opetusministeriön tiedotustilaisuus, Helsinki, 11.12. (Yhdessä Pekka Ylä-Anttilan kanssa)

Pasi Sorjonen

”Talouskatsaus”, Tampere, 24.1.

”Talouden haasteet”, Eläketurvakeskuksen koulutusta, Helsinki, 6.3.

”Talouden näkymät”, SDP:n eduskuntaryhmä, Helsinki, 6.3.

”Talouden näkymät”, Finnvera ja Suomen Yrittäjät, Lahti, 12.3.

”Talouskatsaus”, Finanssialan keskusliitto, 14.3.

”Suhdanne-ennusteen esittely”, ETLAn lounasseminaari, Helsinki, 26.3.

”Talouden näkymät”, Vuokramarkkinat 2008, Helsinki, 13.5.

”Euroopan talousnäkymät ja ETLAn korkokäsitys”, Korkoriskien hallinnan seminaari, Operandi Oy, Helsinki, 13.5.

”Talouskatsaus”, Accenture, Helsinki, 19.5.

”Olemmeko hitaamman kasvun edessä?”, Hämeen kauppakamarin kevätkokous, Hämeenlinna, 22.5.

”Pitkän aikavälin kasvu”, Taloustieteilijöiden kesäpäivät, Jyväskylä, 11.6.

”Talouden näkymät”, Kiinteistöjohtajakoulutusta, Kiinteistöalan Koulutuskeskus, Helsinki, 21.8.

”Talouden haasteet ja muutostrendit”, Toimitusjohtajien valmennus, Helsingin kaupungin henkilöstökeskus, Helsinki, 12.9.

”Mitä tarkoittaa talouden ennustaminen?”, Kansantalouden tilinpidon kurssi, Tilastokeskus, Helsinki, 18.9.

”Suhdanne-ennusteen esittely”, ETLAn lounasseminaari, Helsinki, 24.9.

”Tuleeko taantuma?”, Kodinkonekauppiaiden tilaisuus, Miele, Vantaa, 29.9.

”Talouden näkymät”, eQ-pankin seminaari, Helsinki, 30.9.

”Tuleeko taantuma?”, Säästöpankkijohdon seminaari, Helsinki, 2.10.

”Talouden näkymät”, SDP:n eduskuntaryhmä, Helsinki, 2.10.

”Talouskatsaus”, Samlink Oy:n suunnittelujohdo, Helsinki, 3.10.

”Talouskatsaus”, Työ- ja elinkeinoministeriön Online-seminaari, Helsinki, 16.10.

”Talouden näkymät”, ETLAn tiedotustilaisuus, 29.10.

”Tuleeko taantuma?”, Autoalan Toimitusjohtajaseminaari, Helsinki, 6.11.

”Talouden näkymät”, Rakennusteollisuus, Tili- ja veropäivät, Helsinki, 11.11.

”Talouden näkymät ja haasteet”, Kiinteistöalan koulutuskeskus, Helsinki, 11.11.

”Suomen talous”, Infotilaisuus intialaisille päätoimittajille, Helsinki, 17.11.

”Talouden ennustaminen”, Luento Helsingin kauppakorkeakoulussa, Helsinki, 17.11.

”Talouden näkymät”, Helsingin keskuskauppakamari, Helsinki, 18.11.

”Mihin talousennustaja käyttää indeksejä?”, Tilastokeskus, Helsinki, 18.11.

”Talouden näkymät ja haasteet”, Tulevaisuuden johtaja, Kiinteistöalan koulutuskeskus, Helsinki, 25.11.

”Tuleeko taantuma?”, Lammin SP:n asiakastilaisuus, Lammi, 27.11.

”Ovatko talouden näkymät niin synkät kuin miltä näyttää?”, Ponsse Oyj, Vieremä, 10.12.

Paavo Suni

”Kiinan tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky Suomen näkökulmasta”, Talousneuvosto, 16.4.

”Price development of steel, iron ore and steel scrap”, Kiel, Saksa, 28.4.

”Cost competitiveness”, Renmin yliopiston soveltavan tilastotieteen laitos, Beijing, Kiina, 21.5.

”Price development of oil, gas and coal”, Finnish energy day, Helsinki, 29.5.

”Finanssikriisi ja maailmantalouden näkymät”, ABB, 29.9.

”International economic outlook and raw material prices”, Varsova, Puola, 9.10.

”Price development of steel, iron ore and steel scrap”, Varsova, Puola, 10.10.

”Kiinan metsäteollisuuden kustannuskilpailukyky Suomen näkökulmasta”, Metsäteollisuus ry, Kilpailukykyjaosto, 7.11.

”Finland, World Economy and Financial Crisis” (Montanaro, London), Hotel Kämp, Helsinki, 24.11.

Liite 6 Esitelmiä ja alustuksia

Tarmo Valkonen

”Eläkejärjestelmän kestävyysparantaminen osakesijoituksilla”, Taloustutkijoiden XXV kesäseminaari, Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunta, Jyväskylä, 11-12.6.

”Sustainability by increased financial market risk-taking?”, A stochastic analysis of the Finnish pension system” 64th Congress of the IIPF, Maastricht, Hollanti, 22-25.8.

”Mihin kansakunnan rahat riittävät?” Vetovoimaa hoito- ja hoivatyöhön -seminaari, Sosiaali- ja terveysalan työnantajaliitot ja palkansaajajärjestöt, Helsinki, 13.3.

”Yksilön ja yhteiskunnan vastuu eläketuloista”, OP-Pohjola -ryhmän taloustoimittajaseminaari, Laanila, 17.4.

”Kestäväkö kansantalous TyEL-maksun nousun?” Aktuaaritoiminnan kehittämistäitiön syysseminaari, Helsinki, 19.11.

Pekka Ylä-Anttila

”Clusters and cluster-based policies in Finland”, Työ- ja elinkeinoministeriön seminaari, Marina Congress Center, Helsinki, 5.2.

”Suomi globaalissa kilpailussa – yritysten, toimialojen ja klustereiden tulevaisuus”, Teknologiateollisuuden 100-vuotisäätiön hallitus, 8.2.

”Onko klustereilla tulevaisuutta?”, Culminatum Oy:n seminaari, Valkoinen Sali, Helsinki, 27.2.

”Suomi globaalissa kilpailussa – yritysten, toimialojen ja klustereiden tulevaisuus”, Tekes, 2.4.

”Suomi ja suomalaiset yritykset globaalissa kilpailussa”, Jyväskylän yliopisto, 3.4.

”Hajoavatko kansalliset klusterit globaalissa kilpailussa?”, Teknologiateollisuus ry:n seminaari, Hämeenlinna, 15.4.

”Kansalliset klusterit globaalissa kilpailussa”, Tietotekniikka-alan 250 suurinta -seminaari, 29.5.

”Suomi ja suomalaiset yritykset globaalissa kilpailussa”, Kotkan-Haminan seudun XI Seutufoorumi, Kotka 5.6.

”Alueellisten klustereiden arvoketjut pilkkoutuvat globaaleiksi arvoverkoiksi”, Alueelliset innovaatiostrategiat -seminaari, Tekes, Helsingin messukeskus, 13.6.

”Suomi globaalissa kilpailussa – yritysten, toimialojen ja klustereiden tulevaisuus – Miten finanssikriisi vaikuttaa?”, VTT:n seminaari, Helsinki, 31.10.

Liite 7 Asiantuntijatehtävät

TIEDEYHTEISÖ, YHDISTYKSET, KOMITEAT JA TYÖRYHMÄT

Kari Alho

Helsingin yliopiston dosenttiyhdistyksen hallituksen jäsen

Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan (MATINE) hallinto- ja taloustieteiden jaoston jäsen

Rita Asplund

Tilastokeskuksen tieteellinen neuvottelukunta, jäsen

Edvard Johansson

Ekonomiska Samfundet i Finland, hallituksen jäsen

The Open Health Services & Policy Journal, Editorial advisory board, jäsen

Referee-tehtäviä kansainvälisissä aikakauskirjoissa: American Economic Review, Economics and Human Biology, Empirica, European Journal of Public Health, International Journal of Manpower, Journal of Population Economics

Antti Kauhanen

Käsitteellisten arviointi: Economic and Industrial Democracy, International Journal of Manpower, Journal of Economic Behavior and Organization

Markku Kotilainen

Maanpuolustuksen tieteellinen neuvottelukunta (MATINE), kriisivalmiusjaosto, jäsen

Suomalais-venäläisen tieteellis-teknisen komission (TT-komissio) talous- ja yhteiskuntatieteiden ryhmä, jäsen

Eurooppalaisten taloudellisten tutkimuslaitosten EUROFRAME-ryhmän johtoryhmän (steering committee) ja talouspolitiikkaryhmän (policy issues board) jäsen

Euroframe-ryhmän konferenssin ”Ten years of a Common Currency: Achievements and Policy Challenges in the Euro Area” (6.6. Dublin), tieteellisen komitean (scientific committee) jäsen

Laaja OECD-koordinaatioryhmä (ulkoasiainministeriö), jäsen 2001–

EU-talouspolitiikan koordinaatioryhmä (valtiovarainministeriö), varajäsen 2004–

Terttu Luukkonen

Member of the International Committee, 10th International Conference on Science and Technology Indicators, Vienna, Austria, 17-20 September–

Organizer of the meeting, The Role of Venture Capital in the Growth, Employment and Competitiveness in Europe, Focus Group Meeting of the EU FP7 project VICO, Brussels, 1 October

Local organizer of the workshop in collaboration with the OECD secretariat, OECD Working Party on Nanotechnology – Project B Interim Workshop, Helsinki, 6-7 October

Co-organizer and co-chair with Maria Nedeva of a session ”Critical assessment of the strengths and weaknesses of different support mechanisms for SIPS research, Research and Innovation practice, Policy and Theory”, Changing Interactions, Final Conference of the PRIME Network of Excellence, Aix en Provence, December 15-18.

Member of the International Committee, 10th International Conference on Science and Technology Indicators, Vienna, Austria, 17-20 September

Member of the Editorial Advisory Board, Research Evaluation

Member of the Editorial Advisory Board, Science, Technology, & Human Values

Advisory Editor, Research Policy

Member of Editorial Board, VEST – Tidskrift för Vetenskaps- och Teknikstudier

Expert Evaluator, Commission of the European Communities, Research Directorate General, proposals submitted under the 7th Framework Programme for Research and Technological Development, Socio-Economic Sciences and Humanities Theme, Second Call, December 2007–January 2008

Expert Evaluator, Commission of the European Communities, Research Directorate General, Coordination and Support Action proposals in the Theme of Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and New Production Technologies under FP7, 19-23 May

Jäsen, TEM:n kasvu- ja omistajayrittäjyyden seurantar ryhmä, 30.9. 2008–

Mika Maliranta

Vastuuhenkilö, EU, Action/TC/DC: IS0701 ”Comparative Analysis of Enterprise Data: Industry Dynamics, Firm Performance, And Worker Outcomes”

Osallistuja, Empirical Labor Economics, NCoE Status, Nordic Centre of Excellence Programme in the Humanities and Social Sciences 2005–2010

Liite 7 Asiantuntijatehtävät

Olli Martikainen

The Telenor Nordic Research Award -komitean jäsen

IFIP General Assembly (GA), Suomen edustaja

Väitöskirjan tarkastaja ja vastaväittäjä (Shansan Jiang: Some Service Issues in Adaptable Service Systems, Doctoral Thesis Submitted for the Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Doktor Ingeniør, Department of Telematics, Faculty of Information Technology, Mathematics and Electrical Engineering, Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, January)

The Telenor Nordic Research Award -komitean jäsen

IFIP General Assembly (GA), Suomen edustaja

Mobiilitutkimus -kurssi, Oulun yliopisto, 10.9.-13.12.

Timo Nikinmaa

Elinkeinoelämän keskusliitto, Pitkän aikavälin ilmastopolitiikan työryhmä, jäsen

Olavi Rantala

Kansallinen IPCC-työryhmä, jäsen

Petri Rouvinen

Sitran Kansallisen ennakointiverkoston (KEV) Yritystoiminnan tulevaisuus asiantuntijaryhmän jäsen

Päättäjien Metsäakatemia 25. kurssi (syys-lokakuu, Kirkkonummi, Ylä-Pirkanmaa)

Referee, *Economica*, *Journal of Telecommunications Policy*, *Research Policy*, *Review of Policy Research*

Pasi Sorjonen

Kansantalouden tilinpidon asiantuntijaryhmän jäsen

Paavo Suni

AIECE, member of the steering committee

AIECE Working Group on commodities, Chairman

Euroframe, ennusteryhmän jäsen

Euroframe, BKT:n neljännesvuosikasvua ennakoivan indikaattorin kommentointiryhmä

Kansallinen IPCC-työryhmä, varajäsen

Laaja OECD-koordinaatioryhmä (ulkoasiainministeriö), varajäsen

Pekka Ylä-Anttila

Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmä, jäsen

Sähköisen viestinnän elinkeinopoliittinen työryhmä, jäsen

Ulkopolitiikka-lehden toimitusneuvosto, jäsen

LAUSUNNOT JA KUULEMINEN

Rita Asplund

Kuultavana aiheesta tilastotoimen selvityshanke, E. Siurainen ja R. Hjerpppe/Helsinki, 2.10.

Olli Martikainen

The Telenor Nordic Research Award 2008, lausunto hakijoista

Pasi Sorjonen

Hallituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi sekä taustalla oleva talouskehitys, Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, 16.6.

Tilastotoimen selvityshanke, E. Siurainen, Helsinki, 24.9.

Talouden näkymät, Eduskunnan työelämän ja tasa-arvon valiokunta, 14.10.

Talouden näkymät, Eduskunnan talousvaliokunta, 4.12.

Tarmo Valkonen

Kuultavana valtiontalouden kehystistä vuosille 2009–2012, Eduskunnan valtiovarainvaliokunta 8.4.

Pekka Ylä-Anttila

Kuultavana aiheesta metsäsektorin tulevaisuus, Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, 10.10.

Liite 8 Tuloslaskelma ja tase

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2008	1.1.-31.12.2007
Varsinainen toiminta		
Tuotot		
Projektituotot	1 486 225.93	1 767 333.76
Muut tuotot	367 934.26	353 374.17
Tuotot yhteensä	1 854 160.19	2 120 707.93
Kulut		
Henkilöstökulut	2 683 403.72	2 868 085.64
Poistot	42 621.88	53 829.18
Muut kulut	726 707.88	766 939.54
Kulut yhteensä	3 452 733.48	3 688 854.36
Tuotto-/Kulujäämä	-1 598 573.29	-1 568 146.43
Varainhankinta		
Kannatus- ja jäsenmaksut	795 000.00	765 000.00
Jäsenten lisärahoitus	695 000.00	670 000.00
Tuotto-/Kulujäämä	-108 573.29	-133 146.43
Sijoitus- ja rahoitustoiminta	-12 459.80	-16 874.84
Yleisavustukset	200 000.00	186 700.00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	78 966.91	36 678.73
Tase	31.12.2008	31.12.2007
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet	127 865.62	161 487.50
Sijoitukset	1 067 431.64	1 067 431.64
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 195 297.26	1 228 919.14
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset	476 346.18	720 069.68
Rahat ja pankkisaamiset	619 934.82	203 413.13
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 096 218.00	923 482.81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 291 578.26	2 152 401.95
VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Arvonkorotusrahoitus	1 000 000.00	1 000 000.00
Edellisten tilikausien ylijäämä	292 352.97	255 674.24
Tilikauden tulos	78 966.91	36 678.73
Oma pääoma yhteensä	1 371 319.88	1 292 352.97
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma	0.00	0.00
Lyhytaikainen vieras pääoma	920 258.38	860 048.98
Vieras pääoma yhteensä	920 258.38	860 048.98
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 291 578.26	2 152 401.95